

HRVATSKI VOJNIK

Broj 24. Godina II. 11. ožujka 2005. www.hrvatski-vojn timer.hr BESPLATNI PRIMJERAK

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 2,00 • CHF 3,50 • SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

Razgovor - Josip Budimir, pomoćnik ministra
obrane za financije i proračun

Proračun MORH-a neće više padati

WASHINGTON

Golemi troškovi ratovanja

Američka kopnena vojska poslala je Kongresu račun od 41 milijarde dolara za pokrivanje aktualnih ratnih operacija koje trenutno provodi. Račun se odnosi na ostatak ove fiskalne godine koja je započela 1. listopada 2004. Ukupan iznos od tog datuma je 57 milijuna \$. Svota koju kopnena vojska potražuje veća je nego ona koju traže ostale grane, a razlog tomu je činjenica da je ona sa svojih 19 brigada nositelj većine operacija u Afganistanu i Iraku. Sredstva koja se u SAD-u izdvajaju za potrebe rata vode se zasebno u odnosu na *regularna* proračunska sredstva za obranu.

SOFIJA

Bugari (ne) odlaze?

Nakon što je prošlog petka u Iraku ubijen osmi bugarski vojnik, ministar obrane Nikolaj Svinarov je najavio da će odluka o ostanku bugarskih trupa u Iraku "biti donesena do kraja ožujka". Ipak, dodao je i da "bi bilo potpuno neprimjereno u ovom trenutku prekinuti mandat", jer se "još mora raditi na učvršćivanju iračkih vojnih i policijskih snaga". Prvi vojnik Bugarske general Nikola Kolev je, komentirajući pogibiju bugarskog strojničara Gardija Gardeva, izrazio uvjerenje da napad nije bio usmjeren izravno na bugarski kontingent, već da je dio desetaka napada koje poduzimaju snage koje žele destabilizirati Irak.

BAGDAD

Irački nadzor vlastite sigurnosti?

Nadžnik stožera oružanih snaga Iraka general Babakir Zebari izjavio je 6. ožujka da se u iračkim zatvorima, koje nadziru Amerikanci, još nalazi oko 10 000 pobunjenika protiv aktualne vlasti. Taj broj veći je nego prijašnji jer je, zbog osiguranja sijećanjskih izbora, diljem zemlje uhićeno oko 3 000 sumnjivaca. Također, Zebari je želio istaknuti svoje uvjerenje da će snage iračke vojske za šest mjeseci biti u stanju preuzeti nadzor od Saveznika, te da će multinacionalne snage "biti svedene na baze koje se nalaze izvan gradova".

TAIPEI

Tajvan treba nove zrakoplove?

Nakon što su tajvanski vojni eksperti objavili procjenu potreba svoje vojske u sljedećih nekoliko desetljeća, čelnik domaće državne tvrtke za proizvodnju zrakoplova Butch Hsu izjavio je da će aktualna flota školskih zrakoplova od 2010. do 2017. biti povučena iz uporabe i da će biti potrebno kupiti 120 novih. Hsu je iznio nekoliko verzija kupnje, od gotovih stranih proizvoda pa do suradnje zrakoplovstva i njegove tvrtke, ali su iz zračnih snaga odbili komentirati njegova opažanja.

OSLO

Leopard jači od Mercedesesa

Tijekom velike međunarodne vježbe *Battle Griffin* (15 zemalja, s više od 14 000 vojnika) u Norveškoj došlo je do zaista nesvakidašnjeg događaja: 40-tonski tenk tipa Leopard doslovce je pregazio civilni Mercedes u kojem se nalazio bračni par Oknehaug. Na cesti uz mjesto Grong, automobil s dvoje Norvežana zapeo je u snježnom nanosu, kad je naišao tenk: "Prešao je preko našeg krova i vjetrobrana" - ispričao je suprug Knut. Nekim čudom, oboje su ostali potpuno neozlijeđeni. "Stalno upozoravamo naše vojnike da budu svjesni opasnosti do kojih može doći tijekom vožnje vojnim vozilima po civilnim putevima" - izjavila je glasnogovornica norveške vojske Pia Width. Jedna nesreća je jedna nesreća previše. Zahvaljujemo sretnim zviždama što nitko nije ozlijeđen". Uzroke incidenta istražuje vojna policija.

PEKING

Trideset milijardi \$ nije mnogo

U odnosu na prošlu godinu, kineski vojni budžet će 2005. biti za 12,6 posto veći, službeno je objavljeno. Riječ je o dodatnim sredstvima s kojima će godišnja nacionalna izdvajanja za obranu dostići svotu od 29,9 milijardi dolara. No, glasnogovornik kineskog Nacionalnog narodnog kongresa istaknuo je da je to još uvijek "relativno mala svota kad se uspoređi s onima u drugim velikim zemljama". Dodatna sredstva će prije svega biti utrošena

na bolje naoružavanje i opću modernizaciju, ali i na povišenje plaća i jaču socijalnu sigurnost za pripadnike kineskih oružanih snaga čija je stajaća vojska inače najbrojnija na svijetu: dva i pol milijuna pripadnika.

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović
(zeljko.stipanovic@morh.hr)Zamjenik glavnog urednika: Vesna Pintarić
(vesna.pintaric@morh.hr)Zamjenik glavnog urednika za Internet:
Toma Vlašić (toma.vlasic@morh.hr)Izvršni urednik: Mario Galić
(mario.galic@morh.hr)Urednici rubrika: Marija Alvir
(marija.alvir@morh.hr), Domagoj VlahovićNovinari: Leida Parlov, Milenka Pervan Stipić,
Josipa PericaFotografi: Tomislav Brandt, Davor Kirin,
Dubravko KovačGrafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)
(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasenka Pešek

Tajništvo redakcije: 4568-041

Redaktor: Danica Pajić

Lektor: Lidija Bogišić

Korektor: Gordana Jelavić

Marketing i financije: Igor Vitanović
tel: 4568-699;
fax: 4551-852

Pretplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb
(za: Služba za odnose s javnošću i informira-
nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci
30101-620-2500-3281060.Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:
Služba za odnose s javnošću i informiranje),
žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj
165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-
platnike da nakon uplate kopiju uplatnice
pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.
Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

AKD Tisak:

AKD Agencija za komercijalnu
djelatnost d.o.o., Zagreb, Savska 31

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.

252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojniki.hr>E-mail: [hrvojniki@morh.hr](mailto:hrvojnik@morh.hr)

Naklada: 6000 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2004.Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

**Josip Budimir, pomoćnik
ministra obrane za finan-
cije i proračun**

"Vjerujem da smo došli do
praga, odnosno do najniže
razine u visini proračuna i
da on više neće padati",
optimistično je izjavio
pomoćnik Budimir...

Strana 4

U RACVIAC-u održan seminar o kontroli lakog naoružanja

Radi širenja svijesti o nužnosti razumijevanja
problema o malom i lakom oružju, u
RACVIAC-u je održan seminar o kontroli malog
i lakog naoružanja u jugoistočnoj Europi. Cilj je
seminara bio razviti regionalno razmišljanje o
budućnosti Akcijskog programa UN-a za malo
i lako naoružanje, kako bi se spriječila i iskorije-
nila nelegalna trgovina malim i lakim oružjem

Strana 12

**Luka MODRIĆ, nogometaš "Dinama" i ročnik
sportske satnije**

Moramo osigurati Ligu za prvaka.
Želimo osvojiti i Kup, iako je to natjecanje
sve manje i manje cijenjeno. Dižemo formu,
ali je problem u realizaciji ...

Strana 14

Sastavni elementi stabilnosti puščanog zrna

Problematika postizanja što preciznijih pogodaka uvijek je
aktualna. Svaka disciplina streljaštva podrazumijeva postizanje
što boljeg rezultata ispaljenjem određenog broja streljiva.
Da bi se postigao vrhunski rezultat, potreban je izniman
trud strijelca. Ipak, metu pogađa zrno metka koje
postiže konačnu vrijednost rezultata

Strana 20

Naslovnicu snimio Davor KIRIN

Josip Budimir

pomoćnik ministra obrane
za financije i proračun

- **izdaci za plaće** u 2005. prema planu trebali bi iznositi 69,07%
- **u posljednje tri godine MORH** uredno izmiruje svoje financijske obveze
- **profesionalizacija vojske** u idućih pet godina
- **udio obrambenog proračuna** u BDP-u ove godine 1,87%

“Vjerujem da smo došli do praga, odnosno do najniže razine u visini proračuna i da on više neće padati”, optimistično je izjavio Budimir, izrazivši pritom realna očekivanja da će se s nastavkom preustroja i smanjenjem broja zaposlenika smanjiti personalni izdaci, a zaustavljanjem pada proračuna stvoriti pretpostavke za promjenu strukture financijskih izdataka

Proračun MORH-a neće više padati

Marija ALVIR,
snimio Davor KIRIN

Mi smo kontinuirano u procesu u kojem se s jedne strane smanjuje broj zaposlenika te usporedo s tim i apsolutni iznositelji izdataka za uposlene, a s druge strane naš proračun konstantno pada. Takva situacija iz godine u godinu prati preustroj. Koliko mi uštedimo smanjenjem broja zaposlenika, toliko nam se uzme smanjenjem proračuna. Dakle, pad visine ukupnog proračuna neutralizira pad izdataka za zaposlene te oni u strukturi ostaju nepromijenjeni

Nakon kontinuiranog i višegodišnjeg smanjivanja, u protekloj je godini financijski plan MORH-a u bruto domaćem proizvodu iznosio 1,81%, no preustrojem MORH-a i OSRH-a smanjivao se i broj zaposlenika na čije se izdatke još uvijek troši mnogo veći iznos proračunskih sredstava od optimalnoga. Sve to, i mnogo više od toga, saznali smo u razgovoru s Josipom Budimirom, pomoćnikom ministra za financije i proračun koji se već petu godinu, uglavnom samozatajno i uspješno, bori s brojnim problemima i ograničenjima u tom segmentu.

Koji bi prema Vašem mišljenju bio optimalni udio izdataka za obranu u BDP-u s obzirom na standardne potrebe vojske i realne mogućnosti države?

S jedne strane mi težimo k tome da izdaci za obranu budu što veći kako bismo uspjeli pokriti naše velike potrebe, a s druge strane država ima veliku potrebu provesti određene fiskalne prilagodbe i smanjiti proračunski deficit, jer je za našu zemlju neodrživ veliki proračunski deficit koji može dovesti u pitanje makroekonomsku stabilnost zemlje. Svjesni smo tih ograničenih fiskalnih mogućnosti te velikih potreba i drugih javnih službi, kao što su primjerice zdravstvo i obrazovanje, pa stoga smatramo da bismo sadašnjom visinom proračuna mogli financirati prilagodbu našeg sustava. Dakako da bi izdvajanje od oko 2% BDP-a bio mnogo povoljniji scenarij za provedbu preustroja, koji bismo u takvim okolnostima mogli provesti u optimalnom roku te potpunije i kvalitetnije. No, ako to i ne bude moguće,

mi nećemo odustati od naših planova da provedemo preustroj do kraja, te naše oružane snage i cijeli obrambeni sustav organiziramo i svedemo u okvire koje će biti moguće financirati s obzirom na fiskalne mogućnosti zemlje.

U prošlogodišnjem proračunu oko 70% izdataka odnosilo se na rashode za zaposlene. Kakva je situacija u tom pogledu za tekuću godinu?

Plaće za zaposlene u financijskom planu za 2004. godinu iznosile su 71,7%, a za 2005. planiramo da će taj iznos neznatno pasti te iznositi 69,07%, što je vrlo mali pomak na bolje. Naime, mi smo kontinuirano u procesu u kojem se s jedne strane smanjuje broj zaposlenika te usporedo s tim i apsolutni iznositelji izdataka za uposlene, a s druge strane naš proračun konstantno pada. Takva situacija iz godine u godinu prati preustroj. Koliko mi uštedimo smanjenjem broja zaposlenika, toliko nam se uzme smanjenjem proračuna. Dakle, pad visine ukupnog proračuna neutralizira pad izdataka za zaposlene te oni u strukturi ostaju nepromijenjeni.

Smatrate li da je ovogodišnjim proračunom napokon došao kraj stalnim smanjenjima izdataka za obranu?

Vjerujem da smo sada došli do praga, odnosno do najniže razine u visini proračuna. Dakle, on više neće padati te mi očekujemo da će se sljedećih godina s nastavkom preustroja i smanjenjem broja zaposlenika do planirane veličine smanjiti izdaci za zaposlene, a zaustavljanjem pada proračuna stvorit će se pretpostavke

GODINA	OBRAMBENI PRORAČUN (mil kn)	UDIO OBRAMBENOG PRORAČUNA U BDP-u	UDIO OBRAMBENOG PRORAČUNA U DRŽAVNOM PRORAČUNU
1	4	6	7
2000.	4.768	3.13	9.41
2001.	4.909	3.01	9.06
2002.	4.659	2.64	5.69
2003.	4.814	2.54	5.47
2004.	4.102	2.00	3.95
2005.	4.106	1.87	3.98

za početak poboljšanja strukture. Ovisno o budućem kretanju proračuna, planiramo takvu strukturu postići u razdoblju od 2010. do 2015. godine te se uklopiti u proporcije prema kojima za zaposlene ne bismo izdvajali više od 50% ukupnih proračunskih sredstava. Očekujemo da ćemo u tom razdoblju uspjeti postići takvu strukturu.

Isplata otpremnina do kraja preustroja

Otpremnine su još uvijek aktualne, napose za DVO. Koliko se dugo čeka od primitka zadnje plaće do isplate otpremnine te do kada će MORH imati takav oblik stimulacije za one koji odlaze iz sustava?

Otpremnine će se sasvim sigurno isplaćivati do kraja preustroja, budući da je to jedan od instrumenata kojima ublažavamo taj stresni trenutak u karijeri, kako djelatnih vojnih osoba tako i civila. To razdoblje čekanja otpremnine nije dugo. Traje od nekoliko tjedana do nešto više od mjesec dana od primitka zadnje plaće. Naime, ta se aktivnost uhodala i u zadnjih godinu dana nismo imali nekakvih velikih prigovora u tom pogledu. Dogodi se ponekad da teškoće s dokumentacijom uspore proceduru, no to u pravilu nije veliki problem. Veći je problem dočekati prvu mirovinu, ali to nije u našoj nadležnosti, no nadam se da će i Mirovinski fond kao i MORH ubrzati tu proceduru kako bi se ljudi koji odu iz sustava mogli tim otpremninama koristiti i za započinjanje novih poslova, a ne za preživljavanje.

Planiraju li se ikakve stimulacije za one koji ostaju u sustavu, kako bi se spriječila negativna selekcija stručnog te napose deficitarnog osoblja?

U preustroju smo se do sada bavili kvantitativnim pomacima na bolje, odnosno sustav se smanjivao jer svi zajedno nismo mogli preživjeti, a zbog toga što su se u tome primjenjivali samo objektivni kriteriji nismo bili u mogućnosti dovoljno voditi računa o kvalitativnim aspektima tog procesa. Na tu žrtvu smo računali i tu smo cijenu morali platiti. Oni koji su

ostali u sustavu ove godine još neće znatnije osjetiti učinke novih stimulacija. No svakako ih planiramo ponajprije za one skupine zaposlenika koje zbog njihove stručnosti i kvalitetnog rada želimo zadržati, ili pak, nove privući u sustav.

Kakav bi prema Vašem mišljenju bio optimalan odnos između personalnih izdataka te operativnih troškova i troškova nabave vojne opreme kojim bi se omogućio uravnoteženi razvoj oružanih snaga?

Kao što sam već napomenuo, planiramo izdatke za zaposlene svesti na oko 50%, a bilo bi dobro kad bi na operativne troškove odlazilo 30-ak posto te preostalih 20% za projekte modernizacije i opremanja. Idealan je odnos kada na svaki od tih segmenata odlazi po jedna trećina proračunskih sredstava, no za našu malu vojsku i mali sustav, odnosno malu državu, takav je odnos teško ostvariv. To mogu samo rijetke države koje su prilično militarizirane, no države koje za obranu izdvajaju slične postotke kao Hrvatska to si ne mogu priuštiti.

Brojna dugovanja i nepodmirene obveze godinama su teretile proračun MORH-a. Kakva je danas situacija u tom pogledu te postoje li ikakva dugovanja prema MORH-u?

Posljednje tri godine uredno izmirujemo svoje obveze, i to doslovno u dan, a manjih odstupanja bude uglavnom na prijelazu iz jedne fiskalne godine u drugu, kada se

U preustroju smo se do sada bavili kvantitativnim pomacima na bolje, odnosno sustav se smanjivao jer svi zajedno nismo mogli preživjeti, a zbog toga što su se u tome primjenjivali samo objektivni kriteriji nismo bili u mogućnosti dovoljno voditi računa o kvalitativnim aspektima tog procesa. Na tu žrtvu smo računali i tu smo cijenu morali platiti. Oni koji su ostali u sustavu ove godine još neće znatnije osjetiti učinke novih stimulacija. No svakako ih planiramo ponajprije za one skupine zaposlenika koje zbog njihove stručnosti i kvalitetnog rada želimo zadržati, ili pak, nove privući u sustav

skupi mnogo obveza koje nam ne budu dostavljene na rješavanje tijekom godine. Tako nam je u prošlogodišnjem rebalansu, koji je obavljen potkraj godine, smanjen plan materijalnih rashoda a ni preostali iznos nije nam doznačen iz državnog proračuna, pa smo imali poremećaj koji planiramo tijekom ovog mjeseca u potpunosti eliminirati. No, gubljenje koraka s ritmom dospjeća naših obveza nije nerješiv problem, tako da sad imamo dugovanja od 20-ak do mjesec dana od protoka roka dospjeća, a kako je riječ o relativno niskim iznosima, sasvim sigurno ćemo ih već tijekom ožujka podmiriti.

Profesionalna vojska financijski isplativija

Rješavanje aktualnog pitanja profesionalizacije vojske usko je povezano i s financijskim aspektima. Kakve su Vaše procjene financijskih implikacija profesionalizacije HV-a?

U klasičnoj podjeli tih uloga, profesionalna vojska neosporno više košta nego ročna. No, ako ročnu vojsku svedete na tek nekoliko mjeseci služenja vojnog roka te njegovim skraćanjem izgubite onaj za sustav korisni dio vojnog roka, ročna vojska bazirana na ročnom sastavu može biti čak i skuplja od obučene profesionalne vojske. Naime, ako nema onog dijela vojnog roka u kojem ročnik pridonosi podizanju ukupne borbene sposobnosti te obnaša određene dužnosti i poslove u vojsci, kao što je primjerice stražarska služba, onda se gubi smisao postojanja ročne vojske. Stoga mislim da ćemo ostvariti naše planove i u narednih pet godina uspjeti u potpunosti profesionalizirati vojsku. Nadam se da ćemo uspjeti isfinancirati taj novi model, pokušat ćemo ujedno kapitalizirati sve prednosti koje on sa sobom nosi te na neki način nadoknaditi taj hendikep koji profesionalna vojska sama po sebi proizvodi, a to je nominalno viši trošak njihovih osjetno viših plaća.

Članstvo u NATO-u, kojem teži i Hrvatska, nosi sa sobom određene koristi, ali i troškove. Možete li s financijskog aspekta usporediti prednosti i nedostatke mogućeg ulaska Hrvatske u NATO?

Istina je da to nikad nitko nije kvantificirao pa ni mi jer nema neke računice koja bi to točno pokazala. No, kada bismo htjeli osigurati sami sebe u obrambenom smislu, morali bismo sigurno više sredstava izdvojiti nego strategijom kolektivne sigurnosti. Uostalom, kao članica Partnerstva za mir, te zemlja koja je pred dobivanjem statusa punopravne članice NATO saveza, Hrvatska već uživa određene pogodnosti. Osim toga, angažiranjem postrojbi u našoj regiji NATO je smanjio opasnost za suverenitet naše zemlje. S druge strane, očekujemo da će ubuduće tim globalnim pristupom, odnosno rješavanjem svjetskih kriznih žarišta opasnost za Hrvatsku biti još manja i dalje od njezinih granica. To sa sobom svakako nosi i obvezu podjele tereta izgradnje stabilnog i sigurnog okružja. Na globalnom planu mi smo već uzeli udjela u tome a i nastavit ćemo s tim, budući da je to sasvim sigurno model kojem nema ozbiljne alternative. Naša je obveza da kao članica međunarodne zajednice i sami dijelimo odgovornost i teret, između ostaloga i financijski, rješavanja određenih kriza u svijetu te da tako pridonesemo, koliko je u našoj moći, uklanjanju opasnosti i postizanju opće stabilizacije.

U MORH-u je u tijeku uvođenje sustava planiranja, programiranja izrade i izvršenja proračuna. Koje su prednosti tog suvremenog sustava upravljanja resursima u odnosu na klasični proračunski sustav?

Do prošle godine uvijek smo radili jednogodišnje planove pa je svaka godina bila nulta, a zbog izostanka dugoročnog i srednjoročnog planiranja često se događalo da se počne i ne dovrši cijeli niz novih projekata jer

nitko nije skrbio o tome da osigura uvjete za realizaciju tih planova. To su tzv. promašene investicije, a mi smo ih u MORH-u imali mnogo kao što su, primjerice, brojne građevine koje nikada nisu dovršene te još uvijek zjape prazne i propadaju ili one u koje smo investirali novce pa smo ih napustili, zatim projekti opremanja oružanih snaga određenim tehničkim sredstvima kojih imamo previše pa nam ne trebaju ili su zastarjela ili se pak ne uklapaju u našu obrambenu koncepciju. Golemi novci uloženi su u određene investicije koje nikada nisu završene, a mnogi proizvođači naoružanja i vojne opreme bankrotirali su zbog naših lutanja. Tim novim sustavom mi bismo definirali naše dugoročne planove - što će biti hrvatske oružane snage i obrambeni sustav te kako će biti koncipirani i u osnovnim crtama strukturirani. Procesom programiranja dugoročni, desetogodišnji planovi pretaču se u srednjoročne, petogodišnje koji se potom konkretiziraju pa se navode određeni projekti i aktivnosti koje će biti provedene u tom razdoblju, s tim da se pokušava razmotriti sav trošak a ne samo u godini pokretanja. Dakle, ako ćemo kupiti neko sredstvo ili tehniku, odnosno naručiti proizvodnju nečega, onda ćemo financirati i obuku ljudi te stvaranje kapaciteta za uporabu i održavanje, kao i prilagodbu infrastrukturnih uvjeta za prihvat takvog sredstva. To je kompleksan proces koji bez osmišljenog menadžerskog pristupa ne može uspjeti. Naime, nema nikakve razlike između Ministarstva obrane i bilo kojeg trgovačkog društva, osim u tome što oni žele ostvariti profit a mi želimo obaviti svoju zadaću utrošivši što manje novaca i osiguravši što bolje funkcioniranje sustava. I kod njih i kod nas pojavljuje se potreba za kvalitetnim upravljanjem. Donošenje kvalitetnih upravljačkih odluka nije moguće bez višegodišnjih planova, dugoročnih i srednjoročnih, na temelju kojih će biti moguće kvalitetno operacionalizirati naše obveze i isplanirati potrebna sredstva u svakoj tekućoj proračunskoj godini te stoga mi već unatrag nekoliko godina izrađujemo planove za razdoblje od tri godine. ■

Diplome korisnicima SPECTRA-e

snimio D. KIRIN

Na Veleučilištu u Karlovcu u nazočnosti rektora Mirka Butkovića te državnih tajnika MORH-a Mate Rabotega i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Juraja Božičevića, pomoćnika ministra obrane za ljudske resurse Željka Goršića, dožupana Karlovačke županije Vitomira Majolija, te predstavnika programa SPECTRA, 4. ožujka održana je svečana dodjela diploma polaznicima tečajeva u sklopu projekta izobrazbe korisnika SPECTRA-e. Naime, MORH i MZOŠ te karlovačko Veleučilište u sklopu Vladinog programa tranzicije i zbrinjavanja izdvojenog osoblja uspostavili su tečajeve poslovne ekonomije, primijenjene informatike i logistike, kao pilot-projekte namijenjene osposobljavanju i stručnom usavršavanju bivših pripadnika OSRH koji se pripremaju za drugu karijeru. Tečajevi su se održavali tijekom rujna, listopada, studenog i prosinca protekle godi-

ne u prostorima karlovačkog Veleučilišta, a sastojali su se od zajedničkog programa osposobljavanja za poduzetništvo za sve polaznike i posebnih programa usavršavanja u primijenjenom poduzetništvu, informatičkoj tehnologiji i logistici. Nakon uspješnog završetka tečaja, polaznici dobivaju svjedodžbu koja se upisuje u radnu knjižicu. To je prvi projekt organiziranog, stručnog osposobljavanja za drugu karijeru, a s uspjehom ga je završilo 45 polaznika.

Polaznicima je čestitke uputio državni tajnik MZOŠ-a Juraj Božičević, istaknuvši važnost timskog rada i zajedničke suradnje, te stalno usavršavanje znanja. Državni tajnik MORH-a Mate Raboteg kazao je kako je civilna zajednica dobila na ovaj način osobe sposobne da svojim znanjem i vještinama pridonose boljitku sredina iz kojih dolaze. "Vi ste spoznali novu priliku i imali hrabrosti suočiti se s novim izazovima u civilnom životu. Imate potencijala, stručnosti i sposobnosti te vjerujem da ćete ovu priliku znati iskoristiti", kazao je Raboteg dodajući kako je karlovačko Veleučilište opravdalo ukazano povjerenje.

Tom je prigodom spomenuto i osnivanje Udruge izdvojenog osoblja SPECTRA, čiji je cilj poticanje zapošljavanja i samozaošljavanja te educiranja i pružanja stručne pomoći u realizaciji druge karijere izdvojenim osobama OSRH.

V.P.

Ljetovanje 2005. u objektima MORH-a

Služba za gospodarenje nekretninama i ove turističke sezone organizira ljetovanje u hotelu "Zagreb" u Splitu i hotelu "Veli Jože" u Puli. Ljetna turistička sezona započinje 28. svibnja i traje zaključno s 1. listopada 2005. godine.

Ljetovanje se organizira kao sedmodnevni paket aranžman koji uključuje smještaj, doručak i večeru (polupansion) ili smještaj, doručak, ručak i večeru (puni pansion). U cijenu nisu uračunani boravišna pristojba i osiguranje.

Paket - aranžmanima se mogu koristiti djelatnici MORH-a, pripadnici GSOS-a RH, invalidi, udovice, djeca i roditelji po-

ginulih i nestalih hrvatskih branitelja. U istu kategoriju korisnika spadaju članovi uže obitelji (supružnici, djeca), navedenih korisnika, kao i umirovljeni pripadnici (sa članovima obitelji) MORH-a i GSOS-a RH.

Rezervacije za ljetne turističke aranžmane, kao i sve druge obavijesti, mogu se dobiti na recepciji hotela "Zagreb" (tel: 021/353-260) u Splitu i na recepciji hotela "Veli Jože" (tel: 052/551-182) u Puli. Plaćanje je moguće u gotovini ili na željeni broj rata (najviše 4), putem čekova građana i kreditnim karticama (Diners, American ili Mastercard).

Hrvatski promatrač u novoj mirovnoj misiji

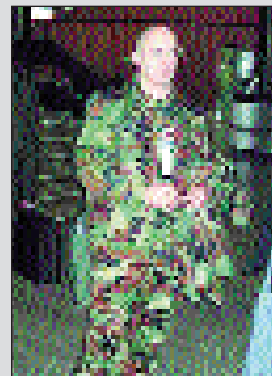
Iz Zračne luke Zagreb, hrvatski časnik, satnik Dragan Crnogaj, 8. ožujka je otplovao u svojstvu vojnog promatrača u mirovnu misiju UN-a u Gruziju (UNOMIG).

Misija UNOMIG-a traje od kolovoza

1993. a jedna od glavnih zadaća je promatrati djelovanje u sklopu provedbe sporazuma o prekidu vatre koji je sklopljen između Republike Gruzije, abhaškog vodstva i Ruske Federacije. U mirovnoj misiji uz našu zemlju sudjeluju vojne snage Velike Britanije, Ukrajine, Turske, Švicarske, Švedske, SAD-a, Rusije, Republike Koreje, Poljske, Pakistana, Njemačke, Mađarske, Jordana, Indonezije, Grčke, Francuske, Egipta, Danske, Češke Republike, Bangladeša, Albanije i Austrije.

Zapovjednik misije je egipatski general bojnik Husein Ahmed Ghobashi.

OJI

Susret s novinarima

Glasnogovornica MORH-a i načelnica Službe za odnose s javnošću i informiranje Marijana Klanac sastala se 2. ožujka s novinarima koji prate rad Ministarstva obrane. Bio je to njezin prvi susret s novinarima od stupanja na novu dužnost.

Novinarima, koji su se u velikom broju

odazvali pozivu, to je bila dobra prigoda da u otvorenom razgovoru iznesu svoje mišljenje o dosadašnjoj suradnji s Ministarstvom obrane, a predložene su i neke aktivnosti koje bi pridonijele boljoj međusobnoj suradnji i kvalitetnijem izvješćivanju.

L.P.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA OBRAMBENU POLITIKU
SLUŽBA ZA NATO I
PARTNERSTVO ZA MIR**

**raspisuje
INTERNI NATJEČAJ**
za popunu upražnjenih
radnih mjesta

Viši stručni savjetnik - časnik u PCC, ustrojbeno mjesto: pukovnik - jedan izvršitelj, mjesto službe: Mons, Kraljevina Belgija
Uvjeti: - osobni čin: pukovnik ili kapetan fregate
VSS - društveni ili tehnički smjer iskustvo na poslovima međunarodne obrambene suradnje s naglaskom na NATO/PfP odgovarajuća izobrazba znanje engleskog jezika - minimalno 93% ALCPT ili STANAG 3332

Viši stručni savjetnik, SRM.
I - jedan izvršitelj, mjesto službe: Bruxelles
Uvjeti: VSS - društveni ili tehnički smjer znanje engleskog jezika - minimalno 90% ALCPT ili STANAG 3232
iskustvo na planu međunarodne obrambene politike i suradnje, položen DSI
10 godina radnog staža

Stručni savjetnik, SRM.
I - jedan izvršitelj, mjesto službe: Bruxelles
Uvjeti: VSS - društveni ili tehnički smjer znanje engleskog jezika - minimalno 90% ALCPT ili STANAG 3232
iskustvo na planu međunarodne obrambene politike i suradnje, položen DSI
5 godina radnog staža

Stupanje na dužnost pod rednim brojem 1 je 1. kolovoza 2005., a na dužnost pod rednim brojem 2 i 3 je 1. rujna 2005.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta potrebno je dostaviti **do 24. ožujka 2005.** na adresu: Ministarstvo obrane, Služba za NATO i Partnerstvo za mir, Zvonimirova 12/II, 10 000 Zagreb, ili na e-mail: nato@morh.hr
Dodatne informacije mogu se dobiti na telefon **01/4568-750** ili **01/4568-099**.

Provedba tranzicije izdvojenog osoblja u Ličko-senjskoj županiji

Odsjek za tranziciju Rijeka održao je 32. tranzicijsku radionicu programa zbrinjavanja izdvojenog osoblja iz MORH-a.

S programom SPECTRA u Gospiću se upoznalo 19 novih korisnika. Odsjek za tranziciju Rijeka ima ukupno 300 koris-

nika, a čak polovica njih (148) upravo su iz Ličko-senjske županije.

Najveći broj korisnika programa već se otprije bavi poljoprivredom i stočarstvom, te najveći interes pokazuju za samozapošljavanje kroz registraciju u poljoprivredni upisnik ili otvaranje vlastitog obrta. Korisnicima se također predstavlja program potpore koju mogu ostvariti putem Međunarodne organizacije za migracije (PRIOM), koja bespovratnim novčanim sredstvima pomaže korisnicima programa da započnu ili nastave svoju djelatnost. Sredstva se mogu iskoristiti za kupnju priključaka za poljoprivredne strojeve, opremu, odnosno grla stoke, što najčešće i zatraže korisnici s područja Ličko-senjske županije.

U tranzicijskoj radionici gostovala je predstavica Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, načelnica Ljiljana Čubelić, te tajnica Hrvatske obrtničke komore Ličko-senjske županije Ankica Šubarić. Gošće su novim korisnicima programa odgovarale na pitanja u svezi s pokretanjem nove djelatnosti. Istodobno s održavanjem tranzicijske radionice, savjetnici su obavili savjetovanje s korisnicima programa koji su tranzicijsku radionicu završili prije. Također je održan sastanak s tajnikom Pučkog

otvorenog učilišta "Dr. Ante Starčević" u Gospiću Antonom Vlainićem. Na tom sastanku prezentirani su obrazovni programi navedenog pučkog učilišta, te je ujedno predstavljen program SPECTRA.

U Ličko-senjskoj županiji Odsjek za tranziciju Rijeka nema vlastiti prostor za

provedbu tranzicijskih radionica programa SPECTRA, te su im zahvaljujući podršci župana Ličko-senjske županije Milana Jurkovića, gradonačelnika grada Gospića Milana Kolića te pročelnice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u Gospiću Dajane Blažević, ustupljeni njihovi prostori.

Robert ŠPILJAK

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA MATERIJALNE RESURSE
SLUŽBA ZA INFORMACIJSKU I
KOMUNIKACIJSKU TEHNOLOGIJU
raspisuje**

INTERNI NATJEČAJ
za popunu upražnjenih
radnih mjesta

Viši stručni savjetnik, VSS, smjer informatički ili tehnički, 10 godina radnog iskustva, položen DSI, poznavanje engleskog jezika, 1 izvršitelj

Viši stručni savjetnik, VSS - pukovnik, smjer informatički ili tehnički, 10 godina radnog iskustva, vojna znanja, poznavanje engleskog jezika, 2 izvršitelja

Stručni savjetnik, VSS, smjer informatički ili tehnički, 5 godina radnog iskustva, položen DSI, poznavanje engleskog jezika, 1 izvršitelj

Viši stručni referent, VSS, smjer informatički ili tehnički, položen DSI, poznavanje engleskog jezika, 1 izvršitelj

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta potrebno je dostaviti **do 21. ožujka 2005.** na adresu: Ministarstvo obrane, Služba za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju, Bauerova 31/II. Osoba za kontakt: **Marija Marić Bajić**, tel: **4567-518**

Trosatno izviđanje do krajnje točke odgovornosti

Nekoliko dana nakon dolaska u Kabul i smještaja unutar hrvatskog kampa te nakon izdavanja službenih akreditacija, pripadnici VP-a OS-a RH krenuli su u izviđanje terena. Za početak je odabrana ruta *Violet* do točke V10, prema krajnjoj istočnoj točki AOO (*Area of Operations*), područja rada i djelovanja KMNB-a

— Iz Afganistana Robert MIKAC —

Područja kojima patroliraju pripadnici MNMP satnije dijele se na rute i zone. U tom prvom upoznavanju ruta i zona veliku pomoć novim pripadnicima 5. HRV CON-a daju pripadnici koji su već bili u misiji ISAF III i ISAF IV. Vrlo je važno za sve pripadnike upoznati rute i prilike na njima, jer će poslije pripadnici vojne policije OS-a RH u suradnji s kolegama iz multinacionalnih snaga ili sami raditi vojnopolicijski posao na tim rutama. Bilo nam je važno da nam iskusnije kolege pokažu rute i prenesu svoja iskustva i zapažanja o svim detaljima vezanim za sigurnost, način vožnje, spoznaje o kritičnim točkama, ophođenju s lokalnim pučanstvom i predstavnicima KCP-a. Razmjena iskustava s iskusnijim kolegama vrlo je važna za sve naše pripadnike uključene u misiju. Naučene lekcije iz Hrvatske i mnoštvo pregledanih fotografija sada treba dopuniti dojmovima i spoznajama s terena, tj. prostorom i vremenom u kojem se nalazimo. Za prvu izvidničku rutu odabrana je ruta *Violet* do točke V10 prema kranjoj istočnoj točki AOO (*Area of Operations*), područja rada i djelovanja KMNB-a.

Ulice s drvoredom i mostovi koji ništa ne spajaju

Na izviđanje smo krenuli s dva vojno-policijska vozila, Land Rovera

Defendera, opremljeni svom pripisanom i potrebnom opremom za takvu vrstu aktivnosti.

Vozeći na istok jedinom prometnicom *Jalalabad roada* koja povezuje Kabul s Pakistanom prvo zapažamo sjeverno od prometnice *Ammo Site Storage* (mjesto skladištenja naoružanja afganistanske nacionalne vojske), prolazimo pored velikog broja ciglenih, blatom obloženih prodava-

gradili različite nastambe unutar njih. Prometnica je u dosta dobrom stanju kada se uzme u obzir nestalna služba održavanja i golema količina teretnog prometa koji njom svakodnevno prolazi. Dok se vozimo paralelno s rijekom, zadivljeni smo trenutačnom količinom vode u njezinom koritu, uzrokovanom otapanjem snijega jedne od snažnijih zima zadnjih godina i interesantnim

detaljima - mostovima koji premošćuju rijeku ali je ne spajaju, jer završavaju podno stijena na suprotnoj strani. Prolazimo pored raznobojnim zastavama ukrašenih stupova koji svjedoče o junaštvu poginulih ratnika mnogobrojnih ratova koje su vodili Afganistanci tijekom svoje bliže povijesti te pored brane koja akumulira planinske pritoke pijeskom sive rijeke. I nakon četrdesetminutne vožnje do-

Naši vojni policajci na prvoj izvidničkoj ruti

lazimo do točke V10, krajnje točke do koje se upućuju pripadnici MNMP satnije tijekom obavljanja svojih zadaća. U povratku mijenjamo smjer i prolazimo preko novosagrađenog kamenog mosta kojega u prijašnjim misijama nije bilo. Tada se moralo proći vozilom kroz rijeku u dolasku do *Crimson* područja. Nakon trosatnog izviđanja bili smo puni impresija o zemlji koju smo tek počeli upoznavati, zemlji burne prošlosti, teške sadašnjosti i nesigurne budućnosti. ■

Helikopterska ophodnja

Moram priznati kako mi je najdraže i najzanimljivije promatrati iz zraka, iz kokpita MI8 helikoptera UN-a. To je poseban doživljaj. Ovaj put morali smo provesti nadzor situacije u sjevernom dijelu našeg područja odgovornosti

Iz Zapadne Sahare Karlo PILKO

Članovi promatračke ophodnje nakon obavljene zadaće

U nepuna tri mjeseca, koliko se već nalazim na provedbi zadaće u misiji MINURSO, obišao sam sve standardne pravce promatračkih ophodnji, ali moram priznati kako mi je ipak najdraže i najzanimljivije promatrati iz zraka, iz kokpita MI8 helikoptera UN-a. To je poseban doživljaj koji nije jednostavno opisati, to je nešto što se mora doživjeti.

Posebna priprema prije leta

Svaka takva helikopterska ophodnja zahtijeva posebnu pripremu, kako članova i vođe tima tako i posade helikoptera. Radi sigurnog leta i sprječavanja neželjenih događaja tijekom leta, održava se zajednički briefing ophodnje i kopilota. Uz standardne mjere sigurnosti, vrlo je važno poštovati i ograničenja koja su nam strane u sukobu nametnule. U ovom slučaju, predstavnici FPOL-a na čijem se teritoriju nalazimo, zahitijevaju da prilikom zračnih ophodnji helikopter ne smije letjeti niže od 600 stopa, kao i da ne nadlijeće izravno njihove položaje ili postrojbe. Iako svaki kopilot zna za ta ograničenja, vođa ophodnje dužan ga je ponovno upozoriti. Iznose se

podaci vezani uz trajanje i dužinu leta te o točkama koje se nalaze u planu nadzora za taj let. I konačno, svaki član ophodnje dobiva precizne zadaće što i gdje promatrati.

Nakon brifinga, članovi ophodnje odlaze u helikopter koji nedugo potom uzlijeće u određenom pravcu. Ovaj put morali smo provesti nadzor situacije u sjevernom dijelu našeg područja odgovornosti. Let traje jedan sat a ukupna je udaljenost koju ćemo preletjeti 184 km.

To je jedna od najkraćih ruta koja se obilazi iz zraka.

Usporedba trenutačne situacije s posljednjim nadzorom

Nakon uzlijetanja, vođa ophodnje odlazi u kokpit odakle ima potpuni pregled terena, a ostali članovi ophodnje promatraju iz putničko-retnog dijela letjelice služeći se dalekozorima. Svaki od članova ophodnje ima i situacijski plan zadnjeg nadzora te je dužan pokušati usporediti trenutačne podatke s onima koje zatekne na terenu. Također je vrlo bitno da promatra i uoči ukoliko ima većeg premještanja civilnog stanovništva, vojnih postrojbi ili naoružanja. Vođa ophodnje prati situaciju iz kokpita te surađuje s posadom letjelice, a u slučajevima da primijeti promjene situacije na terenu, može zahtijevati skretanje s rute kako bi mogao bolje promotriti stanje i donijeti određene zaključke koje će naknadno prezentirati na dnevnom brifingu svih članova TS-a. Ta-

kođer, vođa promatračkog tima obavezan je pratiti i nadzirati rutu GPS sustavom koji je instaliran u kokpitu, kao i ukupnu duljinu leta. Ovom prilikom jedino što smo mogli primijetiti iz letjelice bila su stada deva koja su se kretala pustinjom. Nije bilo ni ljudi, ni vozila, niti naoružanja koji bi bili sigurnosno interesantni. Bila je to jedna iznimno mirna ophodnja. Kako je bilo i predviđeno, let je trajao sat vremena i naš se helikopter sigurno prizemljio u neposrednoj blizini TS Mijek. Poštujući sve mjere sigurnosti, vezanje pojaseva i slično, letjelicu smo napustili nakon prestanka rada svih motora i nakon dopuštenja članova posade UN-ova leta br. 958. Zahvaljujući im na ugodnom letu i profesionalnom ponašanju, te sa zajedničkom fotografijom koja će biti postavljena u blagovaonici TS-a, odlazimo u ured službujućeg časnika, na briefing gdje sumiramo rezultate ophodnje. Sljedeća ovakva planirana ophodnja zakazana je za sedam dana kada ćemo ponovno susresti naše prijatelje, posadu helikoptera. Do tada, ispred nas su ostale rute i zadaće koje treba izvesti profesionalno i uredno, radi osiguranja mira i stabilnosti u ovom dijelu svijeta. ■

Vođa ophodnje iz kokpita ima potpuni pregled terena

Radno vrijeme od mraka do mraka

Svi očekuju da kao stožerni časnik u što kraćem vremenu upoznate zadaću i strukturu misije, raspored podređenih zapovjedništava, tj. sektora i njihovih pripadajućih postrojbi na terenu, situaciju na terenu od povijesti sukoba i sukobljenih strana, trenutačno stanje, kao i buduće aktivnosti. Teško je sve nabrojati, a najteže je na početku. Suvišno je pitanje kakvo je radno vrijeme u misiji tih prvih mjeseci, ali reći ću - od mraka do mraka!

Iz Liberije Dražen BARTOLAC

Proteklih mjeseci razmišljao sam o temama za članak i odlučio svakako napisati kako izgleda jedan dan ili jedan tjedan u UN mirovnoj misiji na dužnosti stožernog časnika. No, nisam htio žuriti. Čekao sam da uđemo u četvrti mjesec boravka u misiji kako bih na osnovi osobnog iskustva mogao što realnije predočiti "sliku" tog posla i način života.

Dužnost stožernog časnika

Prva stvar koja se dogodi nakon dolaska u misiju jest izdavanje ID kartice na kojoj velikim zelenim slovima piše UNMIL MILITARY, a znači da ste postali sastavni dio naružane komponente međunarodne mirovne misije UNMIL-a. A to je velika razlika u odnosu na prijašnju dužnost MILOB-a. Nakon proceduralnih formalnosti dolazite u FORCE HQ (zapovjedništvo misije), odjel u koji ste određeni, u svoj ured i primete se posla. I to je to! Zapravo, svi očekuju da dolaskom u FHQ imate prethodno iskustvo i znate raditi posao koji vam je namijenjen. Svi očekuju da kao stožerni časnik u što kraćem vremenu upoznate zadaću i strukturu misije, raspored podređenih zapovjedništava, tj. sektora i njihovih pripadajućih postrojbi na terenu, resurse s kojima misija raspolaže, način i mogućnost komunikacija s podređenim postrojbama, kao i unutar zapovjedništva; zatim situaciju na terenu od povijesti sukoba i sukobljenih strana, trenutačno stanje, kao i buduće aktivnosti,

Izbjeglički kamp u Tototi

primjerice to da će u listopadu ove godine biti izbori. Teško je sve nabrojati, a najteže je na početku. Suvišno je pitanje kakvo je radno vrijeme u misiji tih prvih mjeseci, ali reći ću - od mraka do mraka! Da, upravo tako ako želite ostaviti dobar trag i ako želite raditi i nešto naučiti.

Radni dan počinje u 8,00 sati ujutro, sa stankom za ručak od sat vremena, i traje do 17,00 sati. Ali to nije pravilo nego ovisi o poslu koji radite, tj. dužnosti koju obnašate. Npr. za jutarnji briefing FORCE HQ, kojim nazoče FC, COS, svi G-ovi, te drugi časnici zapovjedništva misije (oko 50 ljudi), mi u operativi moramo pripremiti operativni briefing koji obuhvaća informaciju o prošla 24 sata i ukratko što se planira u sljedeća 24 sata. Da bi se to pripremila, treba već u 6,00 biti na poslu. Takva dinamika obično mi pripadne triput tjedno, bez obzira na to je li vikend ili neki drugi dan, jer ovdje su svi dani radni. Kada se uzme vrijeme potrebno za dolazak i odlazak s posla, ispada da se dnevno radi 10-12

sati. I to u vrijeme kada je sve normalno, a bilo je na početku, kao što sam rekao, i vrlo napetih situacija kada se radilo i danju i noću.

Zračni nadzor granice

U operativi se javljaju i druge zadaće koje su vezane za teren, tj. za podređene postrojbe. Jedna od tih je i *air recce patrol* (zračni nadzor) granice s Gvinejom i Obalom Bjelokosti. Provodi se helikopterima MI 8, MI 24 ili malim zrakoplovima i

traje od 5 do 6 sati. Malom brzinom leti se na maloj visini iznad granice koja je uglavnom određena nekom rijekom. Ništa posebno, ali ne i ugodno. Nikada ne znate što će netko dolje napraviti i jeste li sigurni, tj. hoće li se nešto dogoditi, od banalnog kvara motora na zrakoplovu, pa do moguće pucnjave po vama. Dosad sam skupio 20-ak ophodnji. U zadnje vrijeme u ophodnje idu "mlađi". U tim poslovima oko zrakoplovstva naš Šime i njegov *office* su vrlo važna karika. Zapravo, njegov AIR OPS je spona između nas vojnika i civila. Obilazak sektora je isto tako neizbježan i obično traje cijeli dan. I dobro je kada operativa planira zadaću za naše poslove. Lakše je, jer imate više vremena za pripremu. No, kada FCO ili COS ide u sektore, nastaje nervoza. Saznate za aktivnost dan prije, a operativni časnik je obvezna pratnja. To znači biti spreman na razna pitanja i potpitanja zapovjednika sektora ili FCO, a to su sve generali i treba se dobro pripremiti za prave odgovore. ■

U RACVIAC-u održan seminar o kontroli lakog naoružanja

Stroži nadzor malog i lakog oružja

Radi širenja svijesti o nužnosti razumijevanja problema o malom i lakom oružju, u RACVIAC-u je od 7. do 10. ožujka održan seminar o kontroli malog i lakog naoružanja u jugoistočnoj Europi. Cilj je seminara bio razviti regionalno razmišljanje o budućnosti Akcijskog programa UN-a za malo i lako naoružanje, kako bi se spriječila i iskorijenila nelegalna trgovina malim i lakim oružjem

Toma VLAŠIĆ, snimio Davor KIRIN

Prema podacima Ujedinjenih naroda u svijetu postoji više od 600 milijuna komada malog i lakog oružja. Od 49 većih sukoba, koji su se tijekom 1990-ih vodili diljem svijeta, 47 ih se vodilo uglavnom uz uporabu malog i lakog oružja. Procjenjuje se kako je ta kategorija oružja na globalnoj razini odgovorna za više od pola milijuna ubijenih godišnje, odnosno oko 300 000 stradalih u oružanim konfliktima i oko 200 000 žrtava ubojstava i samoubojstava vatrenim oružjem.

Danas se mnogo govori o oružju za masovno uništenje. Ono je doista velika prijetnja, ali potencijalna. Broj stradalih od biološkog, kemijskog a osobito nuklearnog oružja na svu je sreću iznimno malen. Istodobno je opasnost od malog oružja stvarna. Od njega ljudi pogibaju svakodnevno. Od prašnjavih ulica Kabula do svjetlom okupanih ulica Londona ili Pariza, svi su ugroženi. Pobunjenici, kriminalci, luđaci, šverceri, svi oni koji oružje ne bi smjeli imati ni u primisli, naoružani su i spremni na uporabu oružja.

Malo oružje destabilizira regije,

pokreće i hrani oružane sukobe, ometa programe pomoći, potkopava mirovne napore, potiče kršenje ljudskih prava, ugrožava razvoj, promovira kulturu nasilja, čini mnoge gradove nesigurnim bojišnicama u kojima strada mnogo nedužnih civila, slučajnih prolaznika, jednostavno ljudi koji su "u krivom trenutku bili na krivom mjestu".

Za razliku od spomenutog oružja za masovno uništenje o čijem razornom učinku postoji široko rasprostranjena svijest i brojni pravni instrumenti za borbu protiv širenja takvog oružja, kod malog je oružja situacija još uvijek nedovoljno osviještena. Očevidan je zaostatak međunarodne zajednice u nastojanjima da se i takvo oružje i trgovina njime stavi pod mnogo stroži međunarodni, regionalni i državni nadzor.

Sprječavanje ilegalne trgovine oružjem

Radi širenja svijesti o nužnosti razumijevanja problema o malom i lakom oružju, u Regionalnom središtu za pomoć u provedbi

međunarodnih ugovora o kontroli naoružanja (RACVIAC) od 7. do 10. ožujka održan je u vojarni "Vitez Damir Martić" seminar "Kontrola malog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj Europi u svezi s obnavljanjem Akcijskog programa UN-a o malom i lakom naoružanju i napredak u procesu priključenja EU". Na seminaru su sudjelovali predstavnici Ministarstva vanjskih poslova, Ministarstva obrane, UN-a,

stockholmskog Instituta za istraživanje mira (SIPRI), IANSA (*International Action Network on Small Arms*) međunarodne nevladine organizacije koja se bavi pitanjima malog i lakog oružja, SEESAC (*South Eastern Europe Clearinghouse for the Control of SALW*), odnosno Središta jugoistočne Europe za kontrolu malog i lakog oružja, Saferworld - međunarodna nevladina organizacija koja se bavi pitanjima sigurnosti.

Smisao je seminara razviti regionalno mišljenje o budućnosti Akcijskog programa UN-a za malo i lako naoružanje kako bi se spriječila i iskorijenila nelegalna trgovina malim i lakim oružjem u svim oblicima te postiglo stajalište za sljedeći sastanak UN-a na temu malog i lakog naoružanja, a koji će se održati u New Yorku u srpnju ove godine. Važan rezultat seminara trebao bi biti i razvoj razumijevanja uloge i kriterija kontrole malog i lakog naoružanja u sklopu priključenja EU-u.

Sudionici su tijekom seminara slušali predavanja predstavnika Ministarstva vanjskih poslova RH, UN-a, SEESAC-a, SIPRI-ja, misije EU-a. Radni je dio seminara organiziran u obliku radionica u kojima su polaznici razrađivali određena pitanja kao što su uništavanje oružja i streljiva, definiranje viška oružja i streljiva, međunarodna suradnja i mobiliziranje potrebnih resursa. Seminar je, naravno, bio izvrsna prigoda polaznicima za međusobno upoznavanje i razmjenu iskustava na području problematike malog i lakog oružja te njegove ilegalne distribucije i uporabe te sve snažnijih nastojanja međunarodne zajednice da se tome stane na kraj. ■

■ Seminar je bio izvrsna prigoda za razmjenu iskustava na području problematike malog i lakog oružja te njegove ilegalne distribucije i uporabe

Seminar hrvatskih i američkih vojnih logističara

"Programi logističke izobrazbe u oružanim snagama SAD-a" naziv je još jednog JCTP seminara održanog od 8. do 10. ožujka u Zagrebu u organizaciji Veleposlanstva SAD-a i MORH-a, a nositelj aktivnosti bila je Uprava za logistiku GSOS-a.

snimio D. KIRIN

U ime domaćina sudionike seminara pozdravio je načelnik Uprave J-4 brigadni general Mate Ostović, objasnivši polaznicima kako svrha seminara nije kopirati druge nego vidjeti njihova iskustva te ih pokušati implementirati u naš logistički sus-

tav s konačnim ciljem poboljšanja obrambenog sustava u cijelosti. Kao glavni koordinatorski suradnik s američke strane nazočnima se obratio pukovnik Ron Sackett, pohvalivši hrvatsku stranu za kvalitetnu pripremu te je ujedno poručio polaznicima da je ključ uspjeha seminara njihovo aktivno sudjelovanje u provedbi.

Cilj trodnevnog seminara bio je upoznavanje djelatnika OSRH-a sa sustavom logističke izobrazbe američke vojske i proširivanje njihovih saznanja o tome, a sve u funkciji aktualnog preustroja te prilagodbe OSRH-a, kao i sustava logističke izobrazbe, NATO standardima. Iako je seminar bio namijenjen izobrazbi sveukupnog logističkog osoblja unutar OSRH-a, sadržajno se ponajviše odnosio na časnike logistike, a među polaznicima su bili predstavnici svih važnijih ustrojbenih cjelina OSRH-a koje se bave logistikom i izobrazbom. Njih tridesetak aktivno je sudjelovalo u semina-

snimio D. KIRIN

ru čiji su predavači bili časnici američkog Marinskog korpusa, pukovnik Patrick J. O'Connor i bojnik David B. Crist, a bile su obuhvaćene razne teme iz područja logistike, kao što su organizacija i struktura logističkih škola, vrste treninga u korelaciji s profesionalnim razvojem i vrste testiranja (ulazno i izlazno te tijekom izobrazbe), te relacija sa civilnim školama i vrednovanje diploma, kao i profesionalni razvoj djelatnika nakon završetka školovanja.

M. ALVIR

Prenamjena vojnih nekretnina

U MORH-u je 8. ožujka održan sastanak na temu "Program zatvaranja i promjene namjene vojnih nekretnina".

Naime, u sklopu prilagodbe hrvatskih oružanih snaga standardima NATO-a, jedno od važnih pitanja je prenamjena bivših vojnih objekata u civilne. Domaćin, MORH, ugostio je tom prigodom ekspertni tim NATO-a u kojem su predstavnici ministarstva obrane i središta za prenamjenu vojnih objekata iz Francuske, Nizozemske, Njemačke, Velike Britanije, SAD-a i Švedske. Sastanku su nazočili i predstavnici Središnjeg državnog ureda za upravljanje državnom imovinom, Ministarstva vanjskih poslova, MORH-a i

OS-a RH, te pomoćnik ministra za materijalne resurse Ivo Bačić sa savjetnicima. Osnovni cilj bio je

aktivnosti nekih od njih te, unutar toga, izradu plana zbrinjavanja viška djelatnika. Na sastanku su prezentirani godišnji nacionalni plan za 2004./2005., te smjerovi realizacije projekta promjene namjene vojnih nekretnina, među kojima su bile naznačene i mogućnosti iskorištavanja neperspektivnih - kao inkubatora za razvoj poduzetništva, objekata za davanje u najam ili koncesiju s određenom financijskom dobicom, te nekretnina za prodaju nakon uređenja vlasničkog odnosa. Osobita je pozor-

snimio D. KOVAČ

nost posvećena osmišljavanju modela i plana zbrinjavanja djelatnika koji će prenamjenom vojnih nekretnina postati višak.

A. DEČAK

Luka Modrić, nogometaš "Dinama" i ročnik sportske satnije

"Nada godine" u sportskoj satniji

Moramo osigurati Ligu za prvaka. Želimo osvojiti i Kup, iako je to natjecanje sve manje i manje cijenjeno. Dižemo formu, ali je problem u realizaciji ...

Domagoj VLAHOVIĆ

Na bojnem gađanju na streljani "Vrapčanski potok"

u Kupu, te protiv "Kamen Ingrada" i "Slavena" u prvenstvu. Moramo osigurati Ligu za prvaka. Želimo osvojiti i Kup, iako je to natjecanje sve manje i manje cijenjeno. Dižemo formu, ali problem je u realizaciji. Protiv Čakovca nam je najzad išlo, a protiv "Zagreba" smo imali desetak stopostotnih pri-

lika, ali lopta nije htjela u gol. Da smo zabili još dva gola, sve bi bilo "čudesno". Bio sam ozlijeđen i sve sam morao gledati s tribine. To je stvarno najgore. Lakše bi mi bilo da sam igrao.

U Zaprešiću ste od anonimnosti došli do najboljeg igrača lige. Jeste li to očekivali?

Svjestan sam svojih mogućnosti i znao sam da mogu dobro igrati. Doista mi je pomogla godina provedena u Mostaru, navikao sam se na seniorski nogomet. Premier liga BiH je solidna, postoji nekoliko doista jakih utakmica, igra se dosta oštro. I udara. Pogotovo na gostovanjima, suci te slabo štite. Najteže, zapravo najgore, mi je bilo igrati protiv "Leotara" u Trebinju i "Borca" u Banjoj Luci. Izgubili smo utakmice, i još su nas i istukli. A sudac? Kao da ga nema! U Zaprešiću mi je bilo stvarno super. Došao sam s još nekoliko kolega iz "Dinama", pa je bilo lakše uklopiti se. O treneru Srećku Bogdanu mogu reći sve najbolje. Dao mi je priliku i ja sam je iskoristio. Njegovo bundesligaško iskustvo nastojao je prenijeti na nas. Pokušali smo tako i igrati.

Vežni ste igrač, tehničar ali i radilica, možete li precizirati svoju omiljenu poziciju na terenu?

Najdraže mi je biti na polušpici. To sam igrao u "Interu". Imam slobodu u igri i mogu se kretati kamo hoću. Mogu dosta pretrčati i uklizati, u današnjem nogometu se bez toga teško prolazi.

Na popisu ste mlade reprezentacije Hrvatske...

I tamo igram na mjestu polušpice. Imamo tri pobjede u kvalifikacijama. Predstoje nam dvije utakmice protiv Malte i Islanda, ako ih dobijemo, bit ćemo na "konju". Velika mi je želja plasman na Europsko prvenstvo i što bolje igre za mladu reprezentaciju koje će se, nadam se, jednog dana nastaviti i među seniorima.

Niko Kranjčar trpi strašni medijski i navijački pritisak. Biste li se i Vi mogli s time nositi?

Taj pritisak postoji na svim Dinamovim igračima i mislim da ga mogu podnijeti, ali na Niki osobito. Volio bih da u Maksimir dolazi više navijača. To te ponese na terenu. Nekad, u Mostaru, znalo je biti više od 10 000 ljudi. Tada je bilo čudo igrati.

Vaš nogometni uzor?

Od Hrvata, Zvone Boban, po svemu. Od vanjskih, Totti, iako danas ima boljih igrača. Ipak, on mi je bio drag od početka. Najdraži klub iz inozemstva mi je "Barcelona".

"Vojničko" pitanje za kraj: kako ste prošli na bojnem gađanju?

Sjajan doživljaj! Prvi put sam držao pušku u ruci, i to je bilo uzbudljivo. Ostvario sam četiri pogotka u metu, kada bih takav učinak imao na svakoj utakmici, svaki put bi me ocijenili "desetkom"! ■

Tek rijetki nogometaši imaju takve sportske i ostale sposobnosti da u svakom klubu u kojem se nađu preuzmu glavnu ulogu na terenu. Luka Modrić je izraziti talent pokazao već sa šesnaest godina, kad su ga, kao nogometaša "Zadra", primijetili skautovi zagrebačkih modrih i uvrstili ga u svoje redove. Uslijedila je posudba u mostarski "Zrinjski": tamošnji nastupi natjerali su navijače da ga počnu uspoređivati s legendama Franjom Vladićem i Blažom Sliškovićem. Iz Premier lige BiH, Luka dolazi u predgrađe Zagreba. U dresu zaprešićkog "Intera" postaje jedan od najboljih igrača HNL-a, a potkraj prošle godine proglašen je "Nadom godine" hrvatskog nogometa. I sve to s navršениh 19 godina!

Tek Vas sada očekuje ono pravo, vraćeni ste u svoju "maticu", u klub iz Maksimira...

Ovdje je sve drukčije. Uvjeti su fenomenalni, imam sve što mogu poželjeti. Jedino što nam rezultati ne idu. Iskusniji igrači su me dobro prihvatili. No, dogodila mi se ozljeda koja me malo usporila. Očekuju nas važne utakmice s "Varteksom"

Bralovac - kamp za obuku 4. gbr

Od samog osnutka u 4. gbr znalo se kako je najveća dobit za pojedinca i postrojbu prvorazredna obuka.

Danas, nakon provedenog preustroja Hrvatske vojske, svijest o potrebi učenja i uvježbavanja veća je no ikada. Vođeni starim motom - *Znoj štedi krv* pripadnici brigade, uz redovite zadaće danas provode intenzivnu izobrazbu svojih pripadnika. Radi što kvalitetnijeg upravljanja vremenom i sredstvima, izrađen je plan izgradnje kampa "Bralovac", koji se nalazi na Dinari (Crvena zemlja). Uz minimalna sredstva, veliku volju i trud, bri-

gada je realizirala plan.

Potreba za takvim kampom je velika, jer vojnik bez intenzivne i namjenske obuke u biti i nije vojnik. U kampovima se postižu vrhunski rezultati, osobito na razini vodova, desetina i skupina. Danas, kada se OS RH smanjuju, brojnost se mora nadoknaditi kvalitetom koja će biti odgovarajući odgovor postavljenoj zadaći. U sklopu kampa se za potrebe izobrazbe za sudjelovanje u mirovnim operacijama izgrađuju i namjenski objekti, kao što su: kontrolna točka, motrionica, itd. Svemu tome pristupilo se na temelju dostupne stručne literature, a što je još važnije, na temelju iskustava naših časnika koji su sudjelovali u mirovnim misijama. Kamp će biti izrađen sukladno zadacima koje se stavljaju pred postrojbu koja se priprema za međunarodne mirovne misije. U njemu će se intenzivno uvježbavati radnje i postupci koji su preduvjet za odlazak na takve zadaće. Osim toga, kamp će se rabiti

za obuku pješačkih vodova. Postrojba razine voda intenzivno će uvježbavati provedbu taktičkih radnji i postupaka u dužem vremenskom razdoblju, a uvježbavat će se i provjeravati budući zapovjednici nižih razina. Među mnogim prednostima svakako je važno istaknuti i to da će ovaj kamp smanjiti mnogobrojne troškove odlaska i boravka na obuci u već postojećim sličnim kampovima.

OJI

Trinaesta obljetnica SzOP-a Koprivnica

Prije 13 godina utemeljen je Centar za obuku i odgoj vojnika, današnje Središte za obuku pješaštva Koprivnica. Ratne 1992., krajem siječnja, ustrojeno je Nastavno središte Hrvatske vojske u Koprivnici, jedno od prvih u neovisnoj i međunarodno priznatoj Republici Hrvatskoj. Nakon ubrzanih priprema, već 1. ožujka iste godine, djelatnici Središta primaju prvi naraštaj, 200 ročnih vojnika na odsluženje vojnog roka. Stoga se taj dan, 1. ožujka, obilježava kao Dan Središta. A ove godine, iako radno, ali s ponosom, obilježena je trinaesta godina postojanja i uspješnog obučavanja mladih naraštaja.

Obilježavanje je započelo svetom misom koja je održana u vojnoj kapelici vojarne "Ban Krsto Frankopan", koju je predvodio vojni kapelan vlč. Ivan Peter. Nakon mise, ispred Križa života, u spomen na sve poginule branitelje u Domovinskom ratu, vijenac su položili zapovjednik SzOP-a brigadir Filip Aračić i zapovjednik ZIO-a HKoV-a brigadir Marjan Biškić.

Brigadir Biškić izrazio je zadovoljstvo činjenicom da su u Središte stigli ročni vojnici 54. naraštaja, te je uputio čestitke na dosadašnjem uspješnom radu, ujedno u ime načelnika GSOS-a RH uručivši Središtu pohvalu za uspješan rad.

Zapovjednik SzOP-a brigadir Aračić je istaknuo da je

rezultat trinaestogodišnjeg rada ovog Središta čak 53. naraštaja ročnih vojnika, što je otprilike 71 100 kvalitetno obučanih vojnika u rodu pješaštva. "Ovo se Središte uspješno nosilo s promjenama usred preustroja. Bez obzira na smanjenje broja djelatnika i ročnih vojnika koje je posljednji preustroj donio sa sobom, uloga Središta od njegovog početka, pa sve do danas nije se mijenjala. Zadaća svih nas je da i nadalje obučavamo ročne vojnike u vojničkim znanjima i vještinama roda pješaštva, da kod njih razvijamo domoljublje, te osjećaj stege i odgovornosti. Pred nama su novi izazovi, nove zadaće i novi 54. naraštaj mladih vojnika. Vjerujem da ćete i nadalje sve zadaće provoditi savjesno i odgovorno", kazao je na kraju brigadir Aračić.

OJI

IZRAELSKA tvrtka Rafael Armament Development Authority prikazala je prototip visokoprogodnog lakog borbenog vozila Mantis. Razvijen je kao mobilni izvidnički i motrilački sustav kratkog dometa. Optimiziran je za zadaće specijalnih snaga, za zaštitu granice te za djelovanje u urbanom okolišu. Mantis

Borbeno vozilo Mantis

omogućava brzu reakciju zbog skraćivanja puta senzori-oružje, zbog uporabe modularnog nadzorno-izvidničko-ciljničkog podsustava, POVRS-a Spike-LR te taktičkog zapovjednog sustava Spike C4I - sve to postavljeno na visokomobilnom vozilu. Vozilo je Flyer Defense ITV-1 pogonske konfiguracije 4x4, proizvod američke tvrtke Marvin Group.

Na Mantis je postavljen dvostruki lanser za POVRS Spike-LR uvezan u taktički zapovjedni sustav Spike C4I. To omogućava umrežavanje Mantis-a te osigurava bojišnički C2 nadzor i praćenje situacije, označavanje ciljeva, distribuciju obavještajnih podataka raznim snagama i razinama zapovijedanja, ovisno o potrebi.

Nadzorno-izvidnički sustav osigurala je izraelska tvrtka ESC BAZ, a sastoji se od dnevnog senzora, termalne kamere te laserskog daljinomjera postavljenih na sklopivi jarbol visine 4 metra. Podaci se trenutačno prezentiraju Spike C4I sustavu pa se po uočenom cilju može djelovati iznimno brzo. Nadzorno-izvidnički sustav je modularan i prema želji kupca može se pojednostaviti ili posložiti, ovisno o potrebama i predviđenim zadaćama.

C4I sustav se može umrežiti te dostavljati podatke drugim postrojbama te dodjeljivati ciljeve drugim paljbenim jedinicama na bojištu. Sustav ima mogućnost planiranja zadaća s ugrađenim modom za obuku. Može raditi i s 3-D zemljovidima za što precizniju analizu terena. Sustav prihvaća i GPS modul za preciznu navigaciju.

M. PETROVIĆ

Sova-Attack izveo prvi let

SREDINOM siječnja blizu bugarskog glavnog grada Sofije uspješno je obavljen prvi probni let modernizirane inačice helikoptera Mi-24. Riječ je u biti o tehnološkom demonstratoru na temelju SuperHinda kojeg predlaže konzorcij koji čini više tvrtki poput *Advanced Technologies & Engineering (ATE)*, *Liconex*, *Terem* i *Thales*, a predloženi koncept helikoptera prigodno je nazvan Sova-Attack. Ta u biti privatna inicijativa, koja je u ovoj fazi projekta financirana s oko tri milijuna američkih dolara, kani predložiti platformu remonta i modernizacije borbenog helikoptera Mi-24 i to po najviše na europskom tržištu. A jedan od prvih ugovora kojeg kane izboriti je remont i modernizacija bugarskih Hindova.

Možebitna realizacija bugarskog projekta helikoptera Sova-Attack dodatno dobiva na težini ako se ona usporedi s nedavnom bugarskom

odlukom o nabavi novih helikoptera namijenjenih za transportne te za SAR, odnosno CSAR zadaće. Tako su, podsjetimo, Bugari nedavno naručili dvanaest Cougara AS532AL, te šest Panthera AS565MB za iznos od 360 milijuna eura. Ta odluka je znakovita utoliko što je Bugarska prosudila kako je uz nabavu novih helikoptera kroz određeno razdoblje iskoristiv remont i modernizacija Hindova, odnosno njihovo kvalitetno i učinkovito nadopunjujuće djelovanje s helikopterima novije generacije. Tome svakako puno pridonosi predloženi paket remonta, modernizacije, odnosno ugradnje nove opreme na helikoptere. Uz prethodno spomenuto, tome svakako prido-

nose i njegove temeljne tehničko-taktičke odlike. Tu i te kako na umu imaju njegovu čuvenu izdržljivost na terenu, transportni prostor iza pilotske kabine koji je iskoristiv za brojne druge zadaće poput SAR i CSAR zadaća, te krila s podvjesnim točkama na koje se uz ubojna sredstva može postavljati široka paleta elektrooptičkih senzora čime se znatno širi spektar zadaća koje Hind može obavljati, kako u vojne svrhe tako i u civilne.

I. SKENDEROVIĆ

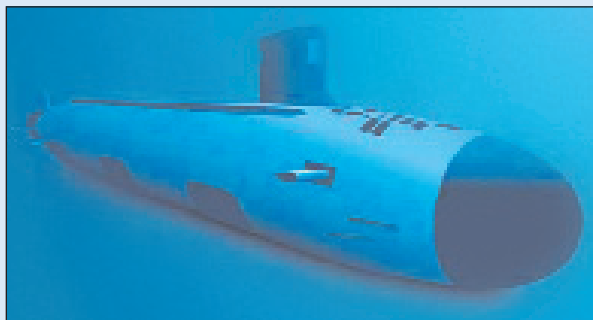

Program gradnje nuklearnih podmornica klase Virginia upitan

NEDOSTATAK novca, a zbog velikog povećanja troškova boravka američkih trupa u Iraku, mogao bi ozbiljno ugroziti planove američke ratne mornarice i nastavak gradnje nuklearnih napadačkih podmornica klase Virginia.

Ukupno je planirana gradnja 30 podmornica te klase, no prema sadašnjim prognozama do 2012. izgradilo bi se samo 10 podmornica, a prije pokretanja gradnje novog tipa podmornica. Prema novim planovima razmatra se i kupnja novih dizelsko-električnih podmornica s anaerobnim pogonom. Troškovi gradnje i opremanje jedne podmornice klase Virginia iznose 2,5 milijardi dolara, pa je vjerojatno i skupoća tih podmornica jedan od razloga za moguće ukidanje programa gradnje.

Podmornice klase Virginia imaju duljinu 115 metara, podvodnu istisninu 7800 tona, dok im je najveća podvodna brzina 25 čvorova. Najveća dubina ronjenja iznosi im 250 metara što je ipak znatno manje od prethodnih klasa američkih napadačkih podmornica (klasa Los Angeles ima dubinu ronjenja 450 m). Opremljene su s četiri torpedne cijevi za torpeda Mk 48 ADCAP i s 12 vertikalnih lansirnih cijevi za projektele Tomahawk. Ukupno su naoružane s 38 torpeda ili projektila, ovisno o potrebi. Spособne su napasti kopnene ciljeve s krstarećim projektilima Tomahawk i

provesti dugotrajni prikriveni nadzor kopnenih područja, priobalnih voda i drugih mornaričkih neprijateljskih snaga. Ostale zadaće podmornica klase Virginia uključuju provedbu protupodmorničke i protubrodске borbe, potporu i prijevoz specijalnih snaga, polaganje mina i ucrtavanje minskih polja.

M. BRILIĆ

Tenkovsko streljivo tvrtke IMI

IZRAELSKA tvrtka IMI razvila je nesmrtonosno tenkovsko streljivo dostupno u standardnim zapadnim kalibrima 105 i 120 mm. Streljivo je konstruirano tako da eksplodira odmah po izlasku iz cijevi i raširi nesmrtonosne komadiće od staklenih vlakana u radijusu od 5 metara oko topa. Pritom proizvede snažnu buku koja izaziva bol (ako je osoba blizu cijevi topa) i nelagodu.

Potreba za nesmrtonosnim streljivom javila se nakon incidenata između izraelske vojske i Palestinaca u Gazi i na Zapadnoj Obali kad su nenaoružani demonstranti napali tenkove i poskidali opremu s kupola. Posade nisu mogle odgovoriti jer osim smrtonosnog streljiva nisu imali drugu opciju.

Zahtjev vojske bio je razviti streljivo koje će izazvati snažan zvučni učinak, nešto jači nego kod ispaljenja standardnog streljiva. Konstrukcija je jednostavna, eksplozivno punjenje je omotano u košuljicu od staklenih vlakana. Eksplozija koju proizvede nakon izlaska iz cijevi može prouzročiti ozljede

sluha ljudi neposredno uz cijev ali samo se punjenje raspada na male djeliće koji nisu opasni za ljude.

Takvo i slično streljivo od velike je pomoći vojnicima koji se moraju u gusto naseljenim područjima sukobljavati s nenaoružanim neprijateljski nastrojenim civilima. Dosađajna sredstva obično su bila suzavac i gumeni meci. Učinkovitost tih sredstava nije zadovoljavajuća, a gumeni meci mogu biti smrtonosni u određenim situacijama pa nisu najsretniji izbor.

Istraživači rade na još jednom zanimljivom nesmrtonosnom oružju. Riječ je o "smrdljivoj bombi" koja sadrži sintetičku inačicu smrada kojim se tvor brani od napadača. Smrad je navodno toliko jak da ostaje u odjeći i do pet godina. Sve su to pokušaji razvoja nesmrtonosnog ili manje smrtonosnog streljiva kako bi se vojnicima dala mogućnost djelovanja u specifičnim uvjetima i odgovora na agresivne postupke nenaoružanih civila.

M. PETROVIĆ

Prvi talijanski KC-767A

POTKRAJ veljače u američkoj Wichiti pred brojnim predstavnicima tvrtke Boeing i talijanskog ratnog zrakoplovstva svečano je predstavljen prvi sklopljeni talijanski zračni tanker KC-767A. To je prvi od ukupno četiri naručena aviona za talijansko zrakoplovstvo, a isporuka prvog aviona očekuje se na

proljeće iduće godine nakon što se okončaju letna testiranja i postupak certificiranja.

U talijanskom ratnom zrakoplovstvu s neskrivenim ponosom ističu taj događaj, smatrajući ga vrlo važnim i velikim korakom u opremanju i modernizaciji njihovih transportnih kapaciteta. Uz opskrbu

njihovih aviona gorivom, novi avioni smatraju se vrlo važnom i učinkovitom platformom za transport i opskrbu njihovih postrojbi koji se nalaze izvan Italije u raznim misijama.

Avion KC-767A temelji se na prokušanoj "civilnoj" inačici Boeinga 767, koja je upotpunjena novim komunikacijskim i navigacijskim sustavima, te sustavom za opskrbu gorivom u zraku. Cijena aviona KC-767A kreće se između 150 i 225 milijuna američkih dolara, ovisno o naručenoj konfiguraciji aviona (izvediva je putnička i transportna konfiguracija u nekoliko inačica), odnosno paketa opreme koja se ugrađuje u avion. Avion pogone dva motora Pratt&Whitney PW4062, maksimalni vrhunac leta je 13 140 m, maksimalna težina aviona na polijetanju je 179 545 kg, a maksimalna količina goriva koju može ponijeti je 91 818 kg. U putničkoj konfiguraciji ima mjesta za 192 putnika, dok se u transportnoj konfiguraciji može smjestiti 19 paleta.

I. SKENDEROVIĆ

Egipat razmatra kupnju njemačkih podmornica

EGIPATSKA vlada vodi preliminarnu pregovore s njemačkom vladom za nabavu dvije dizelsko-električne podmornice njemačke ratne mornarice tipa U 206A.

Njemačka ratna mornarica obavlja pripreme za preuzimanje prve od četiri nove podmornice tipa U 212A do kraja godine, nakon čega će doći do povlačenja iz službe podmornica tipa 206 s mogućnošću njihove prodaje na međunarodnom tržištu. Njemačko ministarstvo obrane službeno je potvrdilo mogućnost prodaje tih podmornica Egiptu, nakon što je njemački ministar obrane Peter Struck posjetio svog egipatskog kolegu Muhammada Husseina Tantawia početkom prosinca prošle godine.

Egipat je zainteresiran za nabavu do četiri podmornice tipa 206A, no trenutačno su dostupne samo dvije podmornice, jedna je već povučena iz službe, a druga se nalazi u postupku povlačenja. Preostalih devet podmornica ostat će operativno sve dok sve podmornice tipa U212A ne uđu u operativnu službu. Sadašnju egipatsku podmorničku flotu čine četiri zastarjele podmornice klase Romeo nabavljane u Kini između 1982. i 1984.

Egipat već nekoliko godina pokušava modernizirati svoju podmorničku flotu, no potencijalni dogovor s američkom tvrtkom Northrop Grumman za gradnju dvije nove podmornice koje bi se temeljile na projektu nizozemskih podmornica klase

Moray propao je 2001.

Početkom sedamdesetih godina prošlog stoljeća izgrađeno je 17 podmornica tipa U206, pa iako su te podmornice relativno stare, dvanaest od njih je tijekom petogodišnjeg razdoblja, od 1987. do 1992., bilo podvrgnuto temeljitoj obnovi i modernizaciji. Preostalih pet je povučeno iz službe i prodano Indoneziji.

Dizelsko-električne podmornice tipa U-206A imaju površinsku istisninu od 450 tona i podvodnu od 498 t, a mogu postići daljinu plovidbe od 4500 nm pri brzini od 5 čvora na površini. Posada im se sastoji od 22 člana te nose od 8 do 21 torpeda promjera 533 mm te dva vanjska spremnika od kojih svaki ima 12 mina.

M. BRLIĆ

Novi kineski AWACS-i

NAKON neuspješnog pokušaja kupnje izraelskog radarskog sustava Phalcon (čija je prodaja Kini zaustavljena nakon snažnog pritiska Washingtona) kinesko ratno zrakoplovstvo okrenulo se domaćim snagama. Ti su napori rezultirali s čak dva projekta.

Prve informacije o postojanju projekta, neslužbeno označenog kao KJ-2000, pojavile su se prije nešto više od jedne godine da bi sredinom prošle godine u javnost dospjele i prve fotografije kineskog

AWACS-a. Po svojim odlikama KJ-2000 vrlo sličan projektu Phalcon. Na ruski transportni avion Iljušin Il-76 postavljena je velika fiksna kupola u koju su postavljene tri antene u obliku trokuta. Elektroničkim usmjeravanjem radarskog zračenja osigurava se pokrivenost od 360 stupnjeva. Zapadni izvori navode da KJ-2000 ima slabije mogućnosti od Phalcona i drugih zapadnih AWACS sustava iako je to vjerojatno tek njihova želja. Realnije procjene govore da KJ-2000 ne zaostaje po svojim mogućnostima za Phalconom te da ima doseg motrenja 450 kilometara i mogućnost praćenja između 60 i 100 objekata. Iako se njegova tehnologija vjerojatno temelji na ruskim osnovama ne isključuje se mogućnost da u njegovom razvoju sudjeluju i izraelske tvrtke.

U međuvremenu su se prije dva

tjedna, na veliko iznenađenje vojnih analitičara, pojavile fotografije i drugog kineskog AWACS-a temeljenog na transportnom avionu Y-8. Na istom su avionu Kinezi još prije desetak godina pokušavali razviti svoj prvi AWACS ali bez većeg uspjeha. Na posebno prilagođenom Y-8 postavljena je radarska antena koja jako podsjeća na antenu švedskog radarskog sustava PS-890 Erieye. Zasad o novom kineskom AWACS-u nema nikakvih podataka, čak ni procjena. Ako se kineski projekt temelji na PS-890 onda ima doseg promatranja od oko 350 kilometara i zbog nekih bi svojih odlika bio posebno pogodan za kontrolu Tajvan-skog prolaza.

D. MIČIĆ

Kineski topnički sustav kalibra 155 mm

KINESKA tvrtka NORINCO razvila je i nudi na međunarodnom tržištu moderni topnički sustav kalibra 155 mm. Temeljni dio sustava je top-haubica kalibra 155 mm, dužine cijevi 45 kalibara. Nudi se kao vučna i kao samovozna inačica oznake PLZ 45.

Samovozna se inačica PLZ 45 nudi kao dio zaokruženog topničkog sustava koji omogućava maksimalno iskorištavanje naprednih osobina modernog topništva velikog dometa. PLZ 45 ima poluautomatski hidraulični punjač koji omogućava automatsko punjenje projektila u cijev pod bilo kojim stupnjem elevacije cijevi. Barutno se punjenje postavlja ručno.

Cijeli se topnički sustav sastoji od vozila za opskrbu streljivom PCZ, zapovjednog vozila (ZCL na razini bitnice i ZCY na razini divizijuna),

izvidničkog vozila GCL, vozila za izvlačenje W653A, topničkog radara Type 704-1 i meteorološkog radara Type 702D.

Vučni je sustav jednostavniji i jeftiniji, samo oružje je opremljeno pomoćnom pogonskom jedinicom koja omogućava autonomno kretanje oružja brzinom do 20 km/h. Time se ubrzava zauzimanje i napuštanje paljbenog položaja, a posada je manje opterećena jer se dio poslova automatizira i ne ovisi više o ljudskom radu. I vučni se sustav nudi kao cjelovit sustav s bitničkim i divizijunskim zapovjednim mjestom, izvidničkim vozilom, radarima i drugim elementima.

Za sustav se nudi i razno streljivo, s plinogeneratorom i bez njega, klasično eksplozivno, kontejner za smještaj ma-

log streljiva (do 39 komada malog streljiva u kontejneru od 155 mm), osvjetljavajuće i streljivo za stvaranje dimne zavjese. Domet streljiva je od 30 do 39 km, ovisno o tome ima li ili nema plinogenerator. Nudi se i najnoviji projektil tipa ERFB BB s plinogeneratorom i dodatnim raketnim motorom koji može ostvariti domet od 50 km.

M. PETROVIĆ

Sastavni elementi stabilnosti puščanog zrna

Problematika postizanja što preciznijih pogodaka uvijek je aktualna. Svaka disciplina streljaštva podrazumijeva postizanje što boljeg rezultata ispaljenjem određenog broja streljiva. Da bi se postigao vrhunski rezultat, potreban je izniman trud strijelca. Ipak, metu pogađa zrno metka koje postiže konačnu vrijednost rezultata

Stjepan MILKOVIĆ, Stjepan ŠANTEK

Streljivo je važna komponenta streljačke aktivnosti jer u konačnici najviše pridonosi potpunoj realizaciji dugotrajnog i upornog treniranja streljaštva. Postizanje preciznog pogotka ovisi o stabilnom kretanju zrna na njegovoj putanji kroz zrak prema cilju. Mnogo je utjecajnih čimbenika o kojima ovisi stabilnost zrna na putanji i mogućnost preciznog pogađanja.

Teorijske osnove i matematički proračuni balistike temelj su znanosti o balistici, no u praksi se dokazuje stvarni utjecaj mnogih elemenata zajedničkih streljačkoj aktivnosti.

Prilikom uporabe različitih konstrukcija zrna u istom kalibru oružja, a u svrhu ostvarivanja bolje preciznosti ili čisto ekonomskih razloga uštede na troškovima streljiva, u praksi se pojavio problem debljine stijenke košuljice.

Kako je to utvrđeno?

U stijenku košuljice zrna utiskuju se žljebovi cijevi i tako daju stabilnost zrnu rotiranjem oko osi s obzirom na to da žljebište ima određeno uvijanje u neku stranu po cijeloj dužini. Kod primjene nekog zrna treba voditi računa o promjeru cijevi

vi zbog optimalnog brtvljenja, no i stijenka košuljice mora biti dovoljno debela da izdrži silu urezivanja žljebova. U suprotnom, događa se rasijecanje po dužini košuljice te je moguć raspad zrna na putanji. Pojava je zamijećena kod uporabe zrna neprimjerenog promjera i tanje stijenke košuljice, a konkretno zrno nije namijenjeno većim početnim brzinama i pritisku ispaljivanja. U praksi se to događa prilikom laboriranja

Pozicija teškog zrna u propisanim dimenzijama

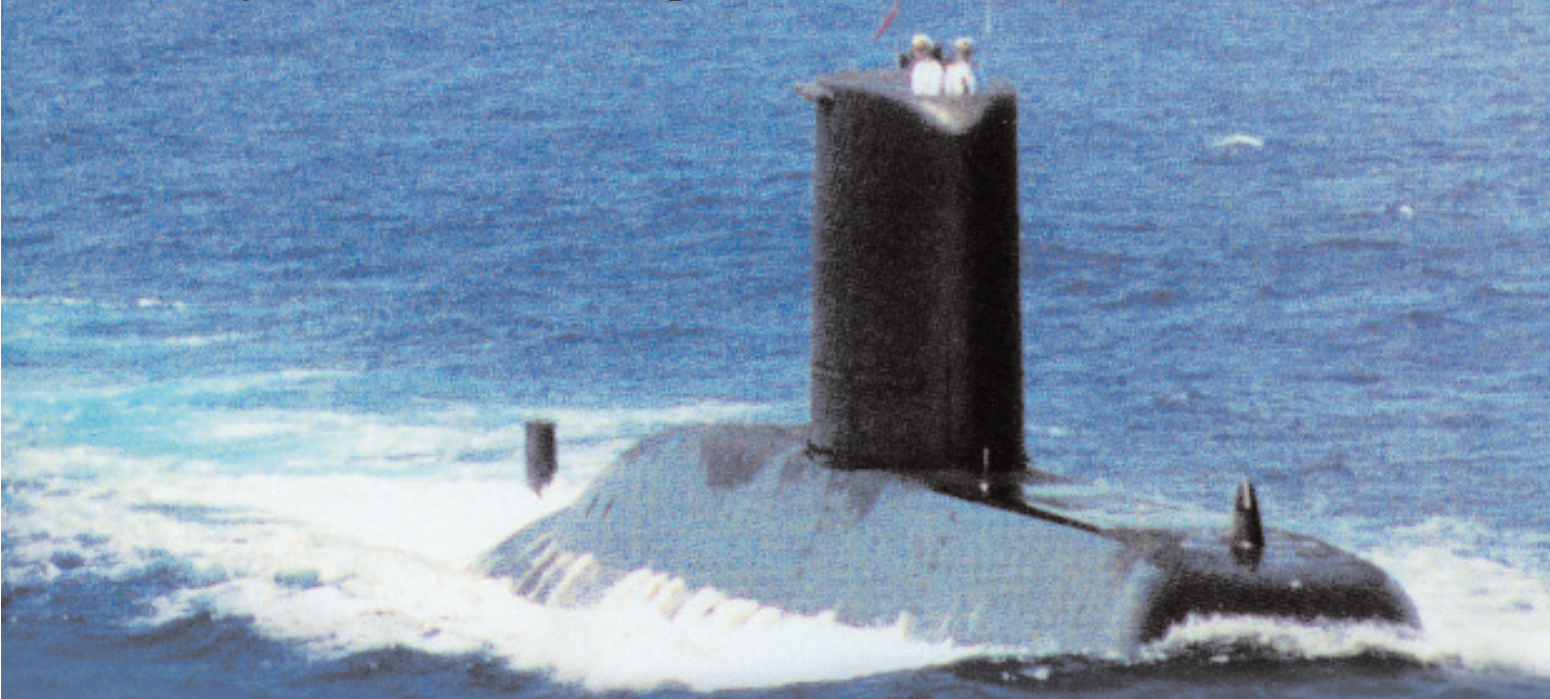
streljiva standardnim ili povećanim količinama baruta, a sa zrnima neprimjerenim takvoj velikoj energiji ispaljivanja.

Ta zrna jesu istog vanjskog promjera kao i ona koja se standardno pune u tvorničkoj laboraciji, no ipak su namijenjena manjim početnim brzinama i pritiscima. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

S dvije strane Bospora

Turska je, uz Indoneziju, danas najveća muslimanska država na svijetu s funkcionalnom parlamentarnom demokracijom koju na Zapadu smatraju idealnim modelom za razvoj islamskih društava diljem svijeta. Ne manje važna je i turska uloga pouzdanog saveznika za zapadne zemlje. Turska je osim toga zemlja snažnog ekonomskog rasta i nestrpljiva stranka u čekaonici Europske unije.

Hrvoje BARBERIĆ

Suvremena Turska utemeljena je 1923. godine, kada je Kemal Atatürk od ostataka Otomanskog Carstva stvorio tursku republiku. Atatürk je uveo niz reformi koje su iz korijena promijenile tradicionalno tursko društvo; uvedeno je la-

Turkish General Staff

ticino pismo, omasovljeno akademsko obrazovanje i podijeljena politička prava ženama. Atatürk je suvremenu Tursku postavio na nekoliko načela koja i danas imaju odlučujuću ulogu za tursko društvo. Već na prvi pogled najočitija je sekularnost turskog društva koja po-

drazumijeva jasnu podjelu između religije i države, u većini muslimanskih društava danas u pravilu nejasno definiranu. Dok su većina država u regiji monarhije ili formalne republike u kojima sin nasljeđuje oca na čelu zemlje, Turska se temelji na republikanizmu i unatoč povremenim izletima vojske u politiku, stabilnoj parlamentarnoj demokraciji. Još jedan od Atatürkovih relikata je turski nacionalizam koji implicira isticanje turske povijesti i otpor svakoj vanjskoj političkoj dominaciji i znatno pridonosi nacionalnoj homogenosti. Jedna od specifičnosti Turske je

Turkish General Staff

uloga njezine vojske u političkom životu, što je regulirano Ustavom iz 1982. godine i Zakonom o službi u oružanim snagama iz 1961. godine. Volja oružanih snaga predstavljena je Vijećem nacionalne sigurnosti, vrhovnim vojno-civilnim tijelom čija je zadaća očuvanje države i u kojem prema Ustavu najmanje polovina članova mora biti iz vojnih redova. U praksi, ta ustavna odredba daje članovima glavnog stožera turske vojske određene ovlasti i u turskom političkom životu. Vijeće nacionalne sigurnosti svakih nekoliko godina donosi doktrinu politike nacionalne sigurnosti u kojoj pobrojava najvažnije prijetnje turskoj nacionalnoj sigurnosti pazeći prije svega da islamističke stranke ne promjene sekularni smjer Turske koji je zacrtao Atatürk. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnici.hr*

Brodski elektromagnetski topovi

S potpuno električnim brodovima koji se naziru na horizontu i suvremenim naprednim tehnologijama čini se da je sazrelo vrijeme za daljnji razvoj brodskih tračnih elektromagnetskih topova koji će se po dometu približiti mogućnostima hipersoničnih raketa i cijenom mnogo bližoj onoj koju doseže klasično brodsko topništvo

Pripremio Igor SPICIJARĆ

Američka ratna mornarica tijekom prošle i ove godine iznijela je svoju viziju kako se želi organizirati, integrirati i transformirati prema zahtjevima koje nameću realnosti XXI. stoljeća. Prema konceptu Sea Strike programa "Sea Power 21" pomorske snage će primjenjivati nove tehnologije uključujući i "elektromagnetske tračne topove" radi poboljšavanja ofenzivnih udarnih mogućnosti kompletnih oružanih snaga. Studijska grupa XVI u sklopu Zapovjedništva pomorskih operacija prva je zaključila da evidentne prednosti koje nudi tehnologija elektromagnetskog topništva obećava brzo i uspješno produljenje efikasnog dometa brodskog topništva.

Nekoliko studija koje je naručio ured za pomorska istraživanja (*Office of Naval Research*) slažu se da je ta tehnologija sada dovoljno razvijena da se počne s ispitivanjima mogućnosti dalekometnih elektromagnetskih tračnih topova postavljenih na ratne brodove. Investiranje u tu tehnologiju u sklopu *Sea Trial* koncepta nudi mogućnost zadovoljenja

svih zahtjeva za brodskom topničkom potporu koja će se po mogućnostima dometa približiti današnjim hipersoničnim raketama, a po cijeni koja će biti mnogo bliža onoj koju doseže klasično brodsko topništvo.

U budućim konfliktima američke pomorske snage i dalje predviđaju izvođenje manevara u smjeru brod-objekt kao integralni dio združenih operacija. Združeni zemaljski

elementi i dalje će povećavati lake, visokopokretljive snage koje će se koristiti paljbenom potporom sa suvremenih kopnenih bor-

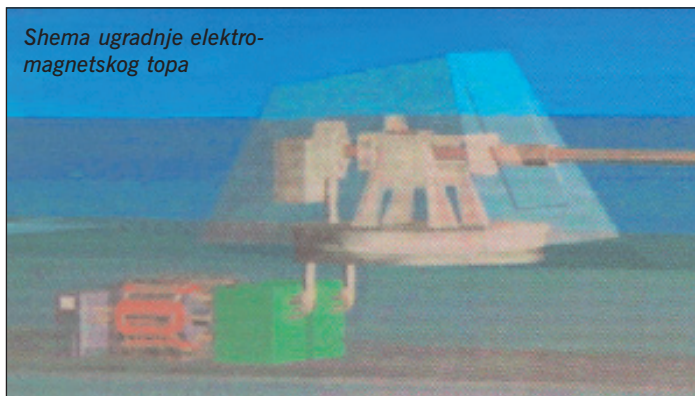

■ Elektromagnetski top pri ispitivanju

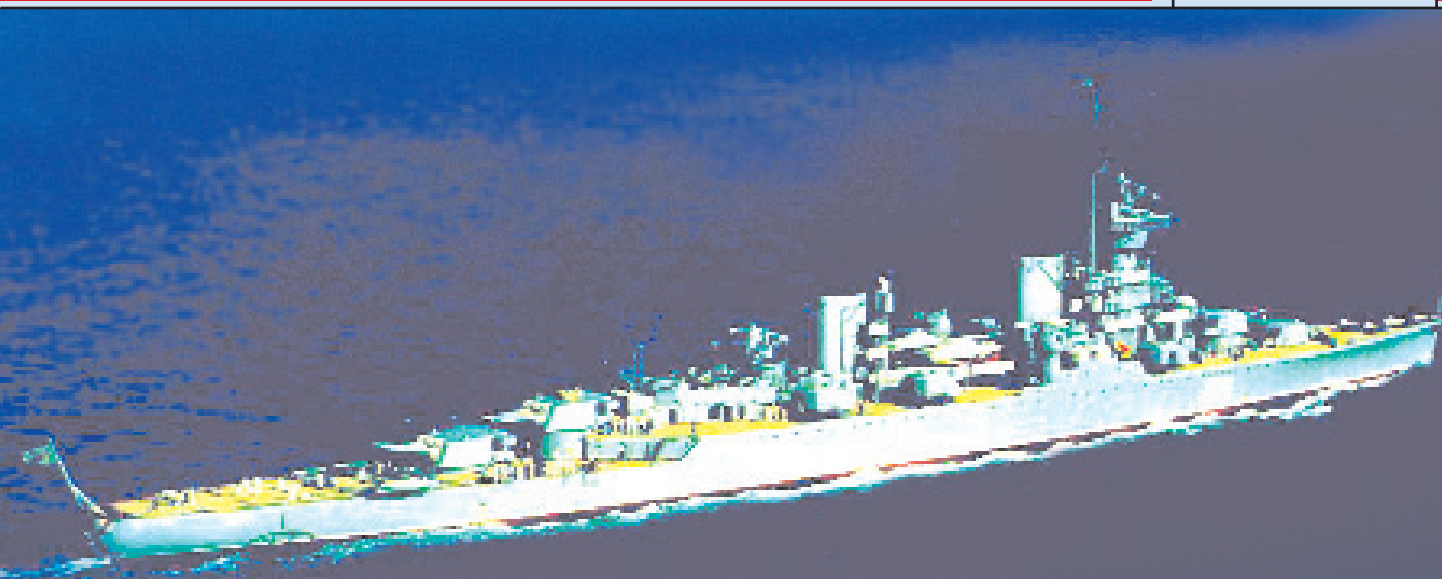
benih vozila i koja će biti znatno ojačana združenom paljbenom potporom s mora i zraka. Integracija specijalnih operativnih snaga i združena paljbena potpora tijekom operacije *Endurnig Freedom* upravo je pokazala kakav će biti međudodnos između kopnenih snaga, elemenata manevara i vatrene potpore koja će u budućnosti promijeniti sliku vojnih operacija. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Shema ugradnje elektromagnetskog topa

Krstarice klase Sverdlov

Kraj II. svjetskog rata od Sovjetskog Saveza stvorio je novu svjetsku silu koja je neposredno ili posredno vladala s pola Europe i težila proširenju svoje moći na ostatak svijeta. Nova sila trebala je i novu mornaricu sposobnu za djelovanje na otvorenim morima

Siniša RADAKOVIĆ

Da bi se još uvijek mlada sovjetska ratna mornarica mogla uputiti na otvorena mora i suprotstaviti tada (a i danas) najjačoj ratnoj mornarici na svijetu - američkoj, morala se opremiti odgovarajućim brodovima. Zbog toga je odmah nakon okončanja II. svjetskog rata donesena politička odluka o gradnji velikih ratnih brodova koji će moći djelovati daleko od svojih matičnih luka. Prvi takav projekt bio je gradnja lakih krstarica klase Sverdlov. Početno je planirana gradnja 20 (po nekim izvorima čak 23) lakih krstarica koje su trebale ne samo zamijeniti zastarjele krstarice klase Čapajev, već biti i oslonac nove sovjetske flote.

Kako su sovjetski stručnjaci imali vrlo malo iskustva s gradnjom tako velikih brodova, svoje su projekte temeljili na lakim krstaricama Sjedinjenih Država i ponajviše nacističke Njemačke, čiji su planovi i veći broj stručnjaka završili nakon sovjetske okupacije Prusije u Sovjetskom Savezu. Zahvaljujući tome projektiranje je išlo zavidnom brzinom i planovi za novu klasu lakih krstarica

■ *Krstarice klase Sverdlov projektirane su po uzoru na njemačke i američke lake krstarice iz II. svjetskog rata*

završeni su tijekom 1948. S druge strane to je imalo i svoju negativnu stranu jer su krstarice klase Sverdlov bile najbolji ratni brodovi II. svjetskog rata u svojoj klasi, ili drugim riječima bile su zastarjele već u trenutku početka gradnje prvog broda. Problem je bio u tome da je sovjetska vojna industrija tijekom II. svjetskog rata imala samo jedan cilj - proizvesti dovoljno tenkova, topova i aviona. Razvoj novog naoružanja zapravo nije ni postojao. Istodobno i Njemačka i Sjedinjene Države ubrzano su razvijale nove vrste oružja koje su im trebale omogućiti pobjedu u ratu. Njemačka nije

uspjela svoje programe dovesti do kraja, ali su zato Sjedinjene Države novorazvijenim nuklearnim oružjem okončale rat protiv Japana. Svoje kašnjenje u razvitku novog oružja, kao što su mlazni borbeni avioni, vođene rakete i nuklearno oružje Sovjetski Savez ubrzo će nadoknaditi, ali 1946. i 1947., kad se odlučivalo o pokretanju projekta klase Sverdlov, sovjetski vojnici i vojni stručnjaci tek su zbunjeno proučavali primjerke naprednog oružja razvijenog u nacističkoj Njemačkoj. ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Troja (XIII. st. prije Krista)

U sjeni drvenog konja

Gomila kamenih i grubih zidova s mnogo jaraka ne govori mnogo. Posebice ne ljudima bez mašte: zar je ova gomila kamenja ona divna Troja o kojoj je pjevao Homer? Je li to životno djelo zanesenjaka i arheologa-diletanta Schliemanna?

Jurica MILETIĆ

●●●●
 I onda smo zaplovili put Troje. Ne, nije to bilo u smjeru Neretve ili nekog mjesta u južnoj Dalmaciji, već preko Egejskog mora prema turskom gradiću Čanakale, a od njega do Troje tek je dvadesetak kilometara. Pred Dardanele stigli smo oko podneva: lijepa prigoda da s brodske palube promotrimo glasoviti poluotok Galipolje (Gelibolu), poprište velike bitke iz I. svj. rata i najvažniju strategijsku točku između Egeja i Crnog mora.

Prekrncani u autobus, napuštamo taj čist i uredan gradić i magistralnu cestu i, slijedeći putokaz Truva, produžujemo uskom cesticom prema Hisarliku. S nestrpljenjem očekujem susret s Homerovim gradom. Mislina bludim u prošlost prisjećajući se školskih dana i zagrebačke

gornjogradske klasične gimnazije u kojoj sam se naslušao i o Troji i o Homeru: "Srdžbu, boginjo, poj, Ahileja, Peleju sina, pogubnu onu, koja Ahejce ojadi vrlo..." Činjenica je da stihove i Ilijade i Odiseje i danas, kad su mi gimnazijski dani već daleka prošlost, mnogo bolje pamtim na grčkom negoli u prepjevu. Hoće li mi Život starih Grka Kolomana Raca i Nacr grčkih i rimskih starina dr. Augusta Musića, kojih se i danas živo sjećam, biti dovoljna osnova da se snađem u gomili kamenja koju očekujem?

Konj poput šahovske figure

Odjednom, autobus je stao. Troja, viču oko mene, a ja vidim tek žičanu ogradu i iza nje golemog drvenog konja. U svakom slučaju, to nije konj kojeg bih pripisao Odiseju.

Više nalikuje kakvoj velikoj šahovskoj figuri koju su u trenucima dokolice izradili stanari kakve kaznenopopravne institucije. Ništa čudno, i namjena mu je drukčija: nije ni predviđen da se u nj sakrije Odisej s vrlim junacima pa da pod okriljem mraka izađu, otvore vrata Troje s unutrašnje strane i utru put grčkoj vojsci, već u njemu danas turska djeca za trajanja trojanskog festivala, svake godine od 10. do 18. kolovoza, viču: Mir! Mir! i kroz okanca u zrak puštaju bijele golubice. O tempora, o mores! Ratnička se varka Odiseja pretvorila u simbol mira.

Primičem se tako nevelikom kućerku s natpisom Muzej. U dvije-tri izbice pod staklom je nešto sitnog materijala nađenog u tko zna kojem sloju Troje, a od izložaka je svakako

Ulaz u arheološko nalazište Troja

važniji podatak da je kućica muzeja bila prebivalište posljednje ekspedicije koja je Troju istraživala od 1932. do 1938.

Još nekoliko koraka i stigoh: preda mnom je brdašce Hisarlik, strmi je na svojoj sjevernoj negoli na južnoj strani, a tamo nekih sedam kilometara zapadnije je Egejsko more, nedaleko je i otok Tenedos kojim je onomad harao Ahil, a mnogo dalje Imbros na kojem su, žalila se trojanska kraljica Hekaba, neki od njezinih sinova koje je Ahil zarobio bili prodani u ropstvo. Za jasna dana može se nazrijeti i Samotrakija, a ako je dan iznimno vedar i čist, na obzorju se ukazuje i vrhunac svete gore Atosa. Na pamet mi pada Eshilovo kazivanje o vatrenim signalima koji su jurili preko brda i preko mora do Mikene, da Klitemnestri jave kako je Troja pala.

Gomila kamenih i grubih zidova s mnogo jaraka ne govori mnogo. Posebice ne ljudima bez mašte: zar je ova gomila kamenja ona divna Troja o kojoj je pjevao Homer? Je li to životno djelo zanesenjaka i arheologa-diletanta Schliemanna?

Misterija Homer

A točno je da je on svoja iskapanja započeo 1870. i bio uvjeren kako je pronašao pravu Troju, i kako su zlatni predmeti koje je pronašao doista pripadali Prijamovoj riznici. Arheolog Dörpfeld je utvrdio devet različitih slojeva civilizacije, a američki znanstvenici, koji su pod zidine Troje stigli posljednji razdijelili su Dörpfeldovih devet slojeva u čak trideset razina. Vjeruje se da je Ilijada nastala negdje oko godine 850. pr. n.e., ali, je li se Homer rodio u Smirni, na Rodosu, Kolofonu, Sala-

■ Detalj iz trojanskog rata oslikan na starogrčkoj vazi - Ahil ubija Pentezileju

da je dotična dama bila udana za Menelaja, velikog grčkog ratnika i brata još slavnijeg i poznatijeg Agamemnona. Menelaj je tako postao rogonja i uz bravovu pomoć krenuo je na Troju izbaciti Helenu, a glavni junak u njegovim redovima je Ahil, inače sin para na čijoj svadbi je cijela priča počela. Troja je bila razorena. Eneja, koji se iz nje spasio, praotac je budućeg Rimskog Carstva.

mini, Hiosu ili, pak, u Ateni, nikad nije točno utvrđeno.

Vanjski dijelovi tog povećeg nalažišta povijesno su manje važni, ali turistički primamljiviji, osobito ostaci rimskih termi i teatra nastalog u helenističkom razdoblju. Najstariji dijelovi Troje potječu negdje iz 3 000 godine prije Krista, dok je najnovije naselje Alexandria Troas nastalo po naređenju Aleksandra Velikog. Osnovali su ga Antigon i Lisimah. Budući da je usred naselja postojala i dobra luka, postalo je važno trgovačko središte. Blizu mora, bilo ga je lako pljačkati i opljačkati, pa od Hadrijanovih termi i vodovoda Heroda Atičkog doslovce nije ostao kamen na kamenu.

Samo nekoliko stotinjaka metara ispred glavnog ulaza ostaci su kuće u kojoj je boravio Schliemann sa svojim pomoćnicima i neizbježna

Od Peleja do Eneje

I Homer i mitološke starogrčke priče govore kako je božica svađe, ljuta što nije bila pozvana na svadbu smrtnika Peleja i boginje Tetide, među svate došla nepozvana i među gošće zakotrljala zlatnu jabuku na kojoj je pisalo najljepšoj. Mladi kraljević Paris, sin trojanskog kralja Prijama, jabuku je dodijelio Afroditi (Rimljani su je zvali Venera), koja je tako postala i božica ljepote, a dotad je bila tek božica ljubavi. Da mu se oduži, Afrodita mu je osigurala najljepšu ženu - Helenu, zanemarujući činjenicu

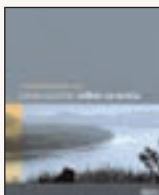
prodavaonica suvenira. Za divno čudo, nije pretrpana kičem kao slična mjesta u Grčkoj. Sve je u znaku konja, čak i lokalno vino, teško, trpkio i puno tanina. Okosnicu ponude čine predmeti od oniksa, a u moru šarolikih knjižica ističu se korice vrlo dobre knjige Ekrema Akurgala koja obrađuje antičke spomenike Turske. Pozornost turista plijene kameni kipići boga Besa, lokalnog prijapa s izrazito naglašenim muškim dijelom tijela. Zbog tog suvenira mnogi je komad prtljage u povratku mnogo teži. ■

Svjetski hit-film "Troja", tipičan je američki kvazi povijesni spektakl, koji osim velikog broja statista, ponešto mačevanja, malo ljubavne romanse i pompoznihih kulisa i ne pruža ništa više. Valjda mu je zato promijenjen i sadržaj, jer radnja filma nema veze s Homerovim epom, pa mladarija, ionako nesklona čitanju, dobiva potpuno izvornu sliku o trojanskom ratu. Bivši muž Jennifer Aniston u ulozi Ahila više je nalik kakvu pomahnitalu marincu negoli grčkom polubogu (otac mu je smrtnik a mati boginja), a Paris vjerojatno nije ni sanjao da postoje kukavice kakvom je on u filmu prikazan. Šteta! Premda nismo sigurni da je Homer stvarno postojao, a ako jest je li riječ o jednoj osobi, Troji kao gradu nije potrebno dokazivanje. Još uvijek je tamo gdje je bila i kad su je opsjedali Grci. Bez obzira na to jesu li došli spasiti ugrablenu Helenu ili su uzroci sukoba bili potpuno gospodarske prirode.

Pavao Pavličić: "Odbor za sreću", Profil International, Zagreb 2004.

U svom posljednjem romanu Pavao Pavličić ponovno se bavi svojim rodnom gradom - Vukovarom. Radnja je smještena na njegove dunavske obale, grad se zove Varoš, u blizini mu je Vukovar, rat i strahote događaju se u njemu a Varoš tek dotiču. Vjerojatno je premještanje imena, ali ne i tipičnosti lokaliteta, u funkciji otklanjanja izrazitih ratnih događanja, ali i otvaranja prostora onome na što je autor stvarno htio ukazati, a to je izrazita nacionalna raznolikost Varoši koja će doživjeti drastične promjene i lomove u vremenu raspada tzv. jugoslavenskog sklada. Radnja je vremenski smještena između dva velika i važna pogreba - Josipa Broza Tita i Franje Tuđmana. U tom razdoblju događaju se velike promjene ne samo u jugoslavenskoj zajednici nego, i prije svega, u shvaćanjima ljudi. Šajka, dereglija (mađarizam za teglenicu ili remorker), okosnica ja radnje. Nju dobiva u nasljedstvo glavni lik romana Marko Horvat nakon smrti svog daljnog rođaka, varoškog čudaka ali na neki način i uglednog varoškog čovjeka. Ne znajući što bi s njom, Horvat je odlučio prvo je popraviti a tek potom donijeti konačnu odluku. Od tog trenutka Horvatu se polako i teško otkriva zakukuljena i dobro skrivena povijest stare dereglije, ali i Varoši i prošlosti njezinih stanovnika. U radu na šajki, a koji traje godinama, našem junaku priključuju se Varošani, čiji su preci, ili oni sami, nekim dijelom svog života bili vezani uz nju. Ali zanimljivost je u tome što je svatko od njih druge nacionalnosti, što osobito zbunjuje Marka Horvata. Kako je dugo skupljano društvo završilo, pročitajte sami.

Lidija BOGIŠIĆ

13. ožujka 1868. Prvi američki impeachment

Odreba o impeachmentu - postupku za opoziv službene osobe s dužnosti, nalazi se u prvom članku američkog Ustava iz 1789. Prema toj odredbi Senat može smijeniti visoke dužnosnike u federalnim vlastima ako prekorače svoje ovlasti. Premda impeachment nije tako rijetka pojava, više se zna o slučajevima kad su se na optuženičkoj klupi pojavljivale osobe s najvećim ovlastima - predsjednici. U povijesti su provedena dva opoziva predsjednika zbog prekoračenja ovlasti. Prvi impeachment počeo je 13. ožujka 1868., a vodio se protiv Andrewa Johnsona, predsjednika koji je zamijenio ubijenog Abrahama Lincolna. Johnsonu je suđeno jer je dvaput, protiv volje Senata, pokušao smijeniti ministra rata. Impeachment nije uspio jer za odluku o smjeni američkog predsjednika tužitelj mora dobiti dvije trećine glasova. I kod drugog impeachmenta okrivljeni predsjednik oslobođen je optužnice. To se dogodio prije samo nekoliko godina. Zbog laganja pod prisegom o aferi Lewinsky, okrivljenik je bio predsjednik Clinton. Jedini predsjednik koji je napustio Bijelu kuću prije isteka mandata, a da nije umro, bio je Richard Nixon. On je u aferi Watergate više put prekoračio predsjedničke ovlasti, a kad je shvatio da sud posjeduje neoborive dokaze protiv njega, podnio je ostavku i prije nego što je impeachment pokrenut.

21. ožujka 1960. Sharpevilleski masakr

Dok su nakon II. svj. rata gotovo sve afričke i azijske kolonije krenule putem oslobođenja, Unija Južne Afrike, samoupravni Britanski dominion, uputila se suprotnim smjerom. Nizom zakonskih odredbi uveden je strogi sustav teritorijalne, socijalne i političke segregacije između većinskog crnačkog i manjinskog bjelačkog stanovništva poznat pod nazivom aparthejd. Osim toga "kapitalistički Zapad" iznimno je cijenio aparthejske vlasti zbog bogatih nalazišta zlata i dijamanta. Prekretnica se dogodila 21. ožujka 1960. u gradu Sharpevilleu nedaleko od Johannesburga. Nekoliko tisuća crnaca okupilo se na protestnom skupu protiv rasističke odluke bjelačke manjine o zabrani slobodnog seljenja crnaca. Aparthejska policija iznenada je počela pucati u okupljene nenaoružane demonstrante. U nekoliko minuta užasa ubijeno je 69, a ranjeno više od 180 prosvjednika. To brutalno sprječavanje demonstracija prouzročilo je velike neredе u cijeloj zemlji pa je vlada bila prinuđena proglasiti izvanredno stanje. Istodobno su reagirali Ujedinjeni narodi koji su osudili aparthejske vlasti i ubrzo im nametnuli teške ekonomske sankcije.

Leon RIZMAUL (leonriz@net.hr)

FILMOTEKA

Djevojka od milijun dolara - *Million dollar baby*

- američka drama, Oscar za najbolji film 2005. (trajanje - 133 minute)
- distribucija: Blitz film & video
- redatelj: Clint Eastwood - Oscar za najbolju režiju 2005.
- glavne uloge: Hilary Swank (Maggie Fitzgerald) - Oscar za najbolju žensku ulogu 2005., Clint Eastwood (Frankie Dunn), Morgan Freeman (Scrap) - Oscar za sporednu mušku ulogu 2005.

Apsolutni pobjednik ovogodišnjeg Oscara, osvojio je sve najvažnije nagrade i još jednom Clintu Eastwoodu potvrdio status neprijeponog velikana srebrnog ekrana. Kao i mnogo puta do sada, Eastwood se prihvatio režije filma o autsajderima koji su prozreli sve životne tajne, ali ni to im nije dovoljno da dobiju ono što žele. Možda ovo i nije njegov najbolji film, ali je najbolji od pet nominiranih, uz dužno poštovanje Martinu Scorseseu čiji je *Avijatičar* ipak za nijansu slabiji. *Djevojka od milijun dolara* solidna je i nepretenciozna drama o upornim, poštenim ljudima za koje ne postoje nepremostive zapreke. Film prati odlučnu boksačicu koja bez ikakvog iskustva tek u 31. godini života upoznava trenera voljnog i sposobnog odvjesti je na vrh. Kada stigne nadomak cilju, u jednom trenutku nepažnje svi snovi se sruše i počinje surova životna drama. Film je spoj mladosti i iskustva. Glavna glumica Hilary Swank tek je ušla u tridesetu, a njezinu vitrinu već krasi dva Oscara za glumu. S druge strane, Eastwood i Freeman veterani su koji su svojim djelima već odavno zaslužili mirovinu, no očitno ne pomišljaju na povlačenje nego i dalje vladaju Hollywoodom. Ako volite Eastwooda kao redatelja, ako volite filmove o sportu i ako volite kvalitetnu dramu - podite u kino i uživajte.

Leon RIZMAUL (leonriz@net.hr)

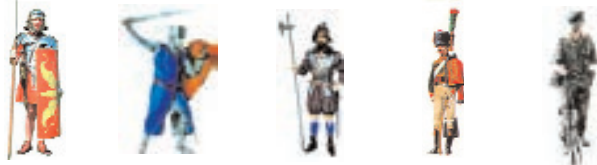
SLOVO DUHOVNOSTI

Povjerenje

Povjerenje je tako krhko da izgleda smiješno u često mučnoj svakodnevnicima s bezbroj briga, stresova i prijetnji. Mudri starozavjetni psalmist nam poručuje: "Kušajte i vidite kako je dobar Gospodin". Možda je ovo korizmno vrijeme izvrsna prigoda da kušamo imati povjerenja u Boga. Mi smo svojim rođenjem ušli u njegov svijet. Nismo gospodari, nego gosti na zemlji. Htjeli ili ne htjeli, znali ili ne znali, vjerovali ili ne vjerovali - svi su ljudi i događaji u Božjim rukama. On drži sve konce stvarnosti u svojim rukama ako u to iskreno povjerujemo, posvijestimo negativne i pozitivne prilike u našem životu, čak i one bezizlazne i očajne. Bitno je samo jedno znati: to je Bog dopustio i tako htio. Bog je dopustio i lomove i kaos jer je gospodar svega, jer i tim se negativnim pojavama on koristi da osobu ili narod dovede k dobru. Kad mirno razmotrimo svoju situaciju, ili situaciju svoga naroda u svjetlu povjerenja prema Bogu, možemo osjetiti kako postajemo slobodni od malodušnosti i kako se sve može promijeniti na bolje. Bog sve može!

Mirko ČOSIĆ

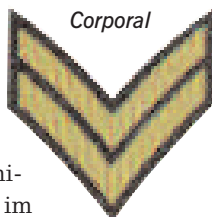
Najniži dočasnik

U mnogim vojskama zapadnog svijeta kratica **NCO** (=non commissioned officer) označuje unovačenu osobu koja bez patenta, odnosno dočasničkog dekreta, obavlja dočasničke dužnosti, u smislu zapovjedne odgovornosti koju su im dodijelili nadređeni s odgovarajućim časničkim i dočasničkim dekretima. Uvriježilo se mišljenje kako su takvi dočasnici glavni oslonac ne samo svojih postrojbi, već i armije u cijelosti. U načelu, služe kao administrativno osoblje, istodobno nadgledajući rad svojih podređenih. Što se oznaka čina tiče, uključeni su svi stupnjevi narednika (*sergeants*) i kaplara (*corporals*), dok im u mornarici odgovara rang dočasnika zvanih *petty officers*. Neke njihove dužnosti i ovlaštenja uspoređuju sa zadaćama centuriona u starorimskoj vojsci, no razlike su ipak prevelike: rimski je *centurion*, za razliku od suvremenih dočasnika, zapovijedao postrojbom koja je brojila i do 4 000 ljudi, i u tom smislu imao ovlasti i odgovornost suvremenog pukovnika.

U britanskoj vojsci takvi dočasnici bez patenta dijele se na dva ranga: niži kaplari zvani lance *corporals*, kaplari i narednici zvani lance *sergeants* su mlađi, a narednici, stožerni narednici, tzv. *colour sergeants*, glavni tehničari (samo u **Kraljevskom zrakoplovstvu** - *Royal Air Force*) i zrakoplovni narednici su stariji NCO dočasnici. Dočasnike s patentom (*warrant officers*) neupućeni znaju trpati u istu kategoriju sa starijim NCO dočasnicima, što je pogrešno: unutar vojarni i jedni i drugi imaju zasebne blagovaonice, u mnogočemu nalik onima časničkim, dok mlađi NCO dočasnici i stanuju i jedu zajedno s običnim vojnicima bez čina.

Naziv *lance corporal* rabi se u pojedinim rodovima i britanske i američke vojske. Rangom je iznad vojnika, ali ispod kaplara. Vjerojatno potječe iz srednjeg vijeka kada je označavao osobu koja je tijekom bitke izgubila konja pa se do svršetka boja borila kao pješak. Takvi su borci bili poznati kao *corporals of lance* (u slobodnu prijevodu osobe s kopljima), za razliku od konjanika *corporals of horse*. Neki autori smatraju kako je izraz nastao od talijanskih riječi *lanzia spezzata* koje označuju slomljeno koplje, odnosno starijeg i iskusnijeg borca koji je u žaru bitke slomio svoje koplje.

Taj najniži čin označuje danas jedna pruga našivena na oba rukava, premda pripadnici britanske postrojbe **Foot Guards** nose dvije, a pripadnici konjičke postrojbe **Household Cavalry** dvije pruge ispod krune. Umjesto izraza lance corporal, u britanskom kraljevskom topništvu rabi se naziv *lance bombardier*.

Corporal

Jurica MILETIĆ

www.specialoperations.com

Zanimaju li vas ili čak fasciniraju **specijalne postrojbe**, njihova djelovanja ili načini pripreme i obuke, tad je site **www.specialoperations.com** idealna stranica za posjet. To je stranica posvećena isključivo vojnim specijalnim postrojbama čija je podjela napravljena na

američke postrojbe i postrojbe u svijetu. Osobito ističemo da se ispod linka **International Special Ops** nalazi veliki popis linkova svjetskih specijalnih postrojbi, te da, ukoliko želite pronaći fotografije ili videoclipove, kliknete na link **Multimedia** ispod kojeg se nalaze čak i isječci iz nekih filmova najviše holivudske produkcije.

Naravno, s obzirom na to da je site američkog podrijetla (u vlasničkom smislu), tad je i logično da je američki dio o specijalnim postrojbama mnogo bolji od onoga o ostatku svijeta. Link **United States Special Ops** skriva sve što želite saznati o specijalnim postrojbama trenutno najmoćnije vojne sile svijeta. Uz očekivane postrojbe, fotografije, tehniku, zrakoplovnu potporu, tu se mogu pronaći čak i molitve pojedinih postrojbi. Pa sad recite da Amerikanci ne razmišljaju o svemu.

Ivan BELINEC

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Velika pobjeda naših tenisača nad Amerikancima ostvarena je u Carson Cityju koji se nalazi u državi:

- A Kaliforniji
- B Floridi
- C Oregonu

2. Na Olimpijskim igrama u Ateni, naš teniski par Ljubičić - Ančić osvojio je:

- A zlato
- B srebro
- C broncu

3. Koliko je finala, prije pobjede 2001., Goran Ivanišević igrao u Wimbledonu:

- A dva
- B tri
- C četiri

4. Iva Majoli osvojila je jedan **Grand Slam** turnir i to:

- A Australian Open
- B Roland Garros
- C Wimbledon

5. Najviši profesionalni tenisač svijeta (208 cm) je:

- A Mario Ančić
- B Željko Krajan
- C Ivo Karlović

Referenc: 10.20.2004.48.55

U sljedećem broju najavljujemo...

- Offset u Mađarskoj
- Laka kupola CROWS
- Беспилотне летјеліце за
strateška izviđanja

